

Organisatie van Mitrailleur-eenheden,

DOOR

H. DAALMEIJER,

Eerste-Luitenant der Infanterie.

Bij het bepalen van de uitrusting, organisatie en tractie van een mitrailleur-peloton moeten de volgende vragen vooraf worden beantwoord.

a. Hoe is de werking en het gebruik van deze eenheden in het troepenverband?*

b. Welke zijn de voorraden en benodigdheden welke voor een richtig gebruik van het onderdeel noodig zijn, speciaal het betrekkelijk gewicht in aanmerking nemende?

c. Welke eischen moeten in tactischen zin aan de onder *b* en *c* genoemde normen worden gesteld?

Eerst nadat omtrent deze aangelegenheden klare begrippen zijn vastgesteld, kan worden overgegaan om de verschillende traktie-middelen aan deze eischen te toetsen ten einde de beste keus te doen. We stellen ons voor *c* te behandelen bij *a* en *b*.

a.

Waar een meer ruime uiteenzetting van het taktisch gebruik van mitrailleur-eenheden buiten het bestek van dit geschrift valt, moet onder verwijzing naar het daaromtrent geschrevene, in de vakliteratuur, alleen volstaan worden met het zakelijk opsommen van enkele hoofdpunten, waarbij we alleen stil willen blijven staan bij een Inf. M. P.

Het Inf. M. P. is een gecompriëerde vuurkracht in handen van den R. C. waarvan, alnaarmate de omstandigheden, de vuurkracht op zooveel compagnieën kan worden begroot, als er sectiën mitrailleurs beschikbaar zijn. Gedurende het gevecht zal de terreinstrook waarin men het M. P. wenscht te laten optreden ongeveer gelijk zijn aan het ontwikkelingsfront in breedte in diepte van een Regiment-Infanterie. Alleen wanneer het Regiment niet aangeleund, dan wel geheel zelfstandig optreedt, worden de grenzen van het terrein waarin een M. P. kan handelen naar verhouding grooter. Om de gedachten te bepalen zouden we dus kunnen aannemen dat, behoudens het laatste geval, in een gegeven gevechtstoestand deze grenzen ongeveer 1 K.M. zijn.

Men zal onmiddellijk ontwaren, dat waar het hier gaat om dergelijk kleine afstanden, die echter juist daarom gelegen zijn binnen de grenzen van het werkzame infanterievuur, er geen groote snelheids-eischen

aan het tractie-middel behoeven te worden gesteld. Evenwel dringt zich de opmerking bij ons naar voren, dat welke ook de gebezigde tractie middelen zijn, deze binnen de genoemde grenzen niet zullen mogen gebruikt worden, daar die middelen door het vijandelijk vuur buiten gevecht zouden worden gesteld. Niets is op het gevechtsveld moeilijker aan te vullen of te vervangen, dan tractie-middelen, zij het paarden, motoren of honden. Het tractie-middel moet beschouwd worden als een middel tot verplaatsing buiten werkzaam vuurbereik.

Binnen vuurbereik zal de verplaatsing door menschenkracht moeten geschieden. Deze kracht zal ook wel door het vijandelijk vuur ten deele buiten haakjes worden gebracht, doch bij een goed doordachte organisatie en aanvulling is hieraan beter tegemoet te komen dan aan de aanvulling van trekdieren.

Terwijl in twijfel wordt getrokken of een motor-rijwiel voorloopig in staat zal blijken de moeilijkheden in het terrein (buiten de wegen) blijvend te overwinnen, zal toch uit een oogpunt van kosten, aanvulling en zichtbaarheid, dit middel wel tot een uitzonderingsgeval beperkt moeten worden. Het meest aantrekkelijke in de motortractie is de snelheid — doch deze heeft bij een Inf. M. P. geen gelegenheid om tot uiting te komen, gezien de geringe afmetingen van het terrein van actie en de geringe snelheid van verplaatsing van het hoofdwapen.

Vòòr het eigenlijke gebruik van de mitralleur-eenheid zal het M. P. in de marsch-colonne moeten verblijven. Uit dien hoofde moet de organisatie en uitrusting zoodanig zijn, dat de colonne diepte tot een minimum worde beperkt, waardoor niet alleen de totale colonne-lengte binnen grenzen wordt gehouden maar ook de aanvoering en de plooibaarheid in het terrein beter tot haar recht kunnen komen.

Speciaal het huidige M. P. met hondentractie met een colonne diepte van 160 M. geeft in dit opzicht wel reden tot ongerustheid.

Wat betreft de verlangde snelheid gedurende den marsch kan worden geconcludeerd:

1. Motortractie ongeschikt, vermits het tot heden niet gelukt is een motor te construeeren die, zonder gevaar voor oververhitting (bij gebrek aan voldoende afkoeling door snelle verplaatsing), in staat is om bijv. eenige uren een zich langzaam voortbewegende infanterie colonne door een zandweg te volgen.

2. De honden-tractie voldoet op de harde wegen wel aan de gestelde eischen, buiten de harde wegen is de bedrijfszekerheid niet gewaarborgd, bij groote warmte is er volkomen onzekerheid.

3. De paardentractie is, zoowel op als buiten de harde wegen, de helaas eenige bedrijfszekere trekkracht, waarbij men noodgedrongen de in den oorlog niet te vermijden nadelen als: gevoeligheid voor minder goede behandeling, onvoldoende verzorging en stalling in den koop moeten nemen.

Het zal een groot voordeel opleveren, naar onze meening is het zelfs een eisch, wanneer door een goedgekozen trekkracht het M. P. zij het

dan ook gedurende korten tijd, een grootere snelheid kan ontwikkelen dan de infanterie. Hierdoor toch zal het praktisch mogelijk worden, bij een marsch het M. P., dan wel een gedeelte, ter versterking van voorwaarts of zijwaarts uitgezonden troepen te kunnen nazenden.

Wanneer we een Regiment beschouwen dat bijv. een voorhoede vormt, en dat zich mitsdien in de diepte heeft uitgeschoven, dan zal het M. P., zelfs indien het achter de eerste comp. van het voorste Bat. van den hoofdtroep van de voorhoede marcheert, een voorsprong van 1 à 2 K.M. moeten kunnen nemen. Om dezen afstand op de inmiddels voorwaarts marcheerende infanterie in te halen zal gedurende 2 à 4 min. met een snelheid van den gewonen draf, dan wel 3 à 6 min. met den looppas moeten worden vooruitgesneld. Zulks kan bij eene organisatie waar het personeel slechts marcheren kan, niet worden bereikt.

We laten het geval buiten beschouwing, dat de manschappen reeds een march van 25 à 40 K.M. achter den rug hebben; het is ons al voldoende om er op te wijzen, dat voor frisch van huis komende mannen een dergelijke looppas reeds een afdoend middel is om de gevechtswaarde, voorloopig beneden nul te doen dalen. En nu nog te bedenken, dat onmiddellijk na dezen looppas de manschappen den 60 K.G. wegenden mitrailleur — en per man ongeveer 24 K.G. munitie — moeten dragen!

Naar onze meening is het resultaat, dat men van een dergelijk gebruik, hoe nuttig, ja hoe onontbeerlijk ook, zal moeten afstand doen.

Bij paarden-tractie bestaat dit bezwaar niet. Bij de begininformaties en ook bij de proefsectie honden, zat het beginsel voor, snelle verplaatsing met opgezeten bediening, en bij die proefsectie konden de meest noodzakelijke bedieningsmanschappen op de hondenkarren plaats nemen, waartoe noodzitplaatsen waren aangebracht, hetgeen een snel rijden met gedeeltelijk opgezeten bediening veroorloofde. Aldus (tenminste wanneer de factoren: warmte, zwaar terrein, enz., geen invloed uitoefenden) was een M. P. met honden-trekkraft toch nog bruikbaar.

Toen nu echter bleek dat de trekkraft der honden op den duur niet toereikend was, werden de noodzitplaatsen verwijderd, en werd het zelfs instantelijk *verboden*, op de karren plaats te nemen.

Het is ons dan ook onbegrijpelijk hoe eene organisatie, die praktisch zichzelf gedisqualificeerd kon worden ingevoerd.

b.

Wat zijn de benoedigheden die een mitrailleur-eenheid met zich moet voeren. Dit vraagstuk moet, als zijnde van het allerhoogste belang, bij het uitdenken van een organisatie het meeste gewicht in de schaal leggen. We willen deze benoedigheden splitsen in:

1. munitie,
2. personeel,
3. gereedschappen.

a d. 1. Dat het gebruik van mitrailleurs een enormen voorraad munitie vereischt kan niet worden bestreden.

Men zij dan ook vooral bedacht, dat de uitrusting van een M. P. wat munitie betreft zoodanig moet zijn, dat men gedurende eenige achter-eenvolgende gevechtsdagen voldoende voorraad heeft. Het wil mij toeschijnen, dat zoo uit den huidige oorlog reeds thans iets te concluderen valt, dit zeker de reusachtige toename van het mitrailleurvuur is.

Wanneer men nu bedenkt, dat voor één uitwerkingsvuur bij een doelbreedte van 300 M. — afstand 900 M. — en bij een verlangde trefzekerheid van 20% benoodigd zijn: $\frac{2 \times 90 \times 2 \times 2}{8 \times 5} \times 300 = 5400$ pa-

tronen, dan behoeft het verder geen betoog dat de huidige uitrusting met 6750 patronen per mitrailleur bij de gevechtsgroep al heel krap is toegemeten. Voor eventueele tegenstanders (in verband met den grooten schootsafstand van 900 M.) geef ik hieronder het aantal patronen voor een liggende tirailleur-linie, afstand 600 M., trefzekerheid 20%, t. w.:

$$\frac{2 \times 60 \times 2 \times 2}{23 \times 5} \times 300 = \text{rond } 1200 \text{ patronen.}$$

Zelfs dit vrij veel voorkomende doel vereischt reeds een dergelijk kwantum van onze in eerste linie krap toegemeten munitie.

a d. 2. Het aantal benoodigde manschappen moet voldoende zijn maar ook niet meer, om het geheel compact en gemakkelijk verplaatsbaar te houden. Velen zullen dit niet met mij eens zijn en reeds eene belangrijke personeel-reserve onmiddellijk bij de hand wenschen te hebben, welke reserve in de sterkte van het M. P. moet worden begrepen.

Hiertegen voer ik het volgende aan. De mitrailleur-eenheden zullen, uithoofde van de groote aantrekkingskracht die zij op de vijandelijke artillerie uitoefenen, meer dan eenig ander wapen aan verliezen bloot staan. Een stamorganisatie vast te stellen van waaruit dergelijke verliezen kunnen worden aangevuld is dan ook moeilijk uitvoerbaar; de aanvulling moet o i verkregen worden uit de infanterie waarvan in vredetijd zeker 20% met de behandeling van den mitrailleur moet worden vertrouwd gemaakt.

Zooals de stand van het mitrailleur-wezen thans overal is, kan aan dezen eisch niet behoorlijk worden voldaan, omdat de mitrailleur feitelijk ten onrechte den naam van machinegeweer draagt. Eerst nadat een toestel zal zijn toegepast waarbij de verrichting in het breed en diep spreiden, en het regelen van den kogelbundel niet door den man maar automatisch zal geschieden, zal het werkelijk mogelijk zijn i d e r e e n binnen enkele dagen tot het bedienen van een mitrailleur geschikt te maken. Thans duurt dit minstens 4 maanden en is de te bereiken vaardigheid slechts onvolkomen en weinig duurzaam te noemen.

Waar echter, zelfs indien bij het M. P. een dubbele of drievoudige reserve aanwezig is, deze toch vrij spoedig uitgeput raakt, doet men m. i. beter met gebruikmaking van de bestaande krachten en middelen

op ruime schaal infanterie op te leiden. Alsdan behoeft de organieke sterkte niet groot genomen te worden, waardoor het vraagstuk der verplaatsbaarheid belangrijk wordt vergemakkelijkt. Uitgaande van een Sectie als eenheid zouden we wenschen:

1 S.Ct. bij voorkeur een taktisch onderlegd vrijw. O.O.

1 Ordonnans hulpwaarnemer met afstandmeter.

2 St Cn. O.O.

6 Bed. manschappen.

10 man totaal.

Met dit personeel kan — behalve de beide mitrailleurs — onmiddellijk een munitievoorraad van 4000 patronen in de stelling worden gebracht. De overige te gebruiken munitie moet, waar de mitrailleurs tusschen, of achter de infanterie worden opgesteld, door de zorg van de infanterie, welke ter versterking der vuurlinie oprukt, worden aangevoerd (een en ander te regelen door den Ct. M. P. in overleg met den betrokken C.Ct.). Hiertoe is samenwerking en oefening in vreedstijd noodzakelijk opdat de beide, elkaar aanvullende wapens elkaars nooden en behoeften leeren kennen en veronzijdigen. Aldus zou het personeel van een M. P. volgens mijne gedachten komen op totaal 30 man nog te vermeerderen met den P.C., 1 hulpwaarnemer, 2 ordonnansen, 1 Ct. gevechtstrein en 1 verplegings-onderofficier tevens belast met de administratie. In mijne nader te ontwikkelen organisatie zal worden aangetoond hoe dit personeel op de voertuigen kan plaatsnemen waardoor snellere gangen kunnen worden aangenomen.

Deze organisatie steekt, wat het personeel betreft, gunstig af bij die van het M. P. met honden-tractie, waar iedereen eerst moet loopen en dan het zware materieel moet dragen. Men bedenke voorts dat van de totale sterkte aan bedieningsmanschappen ad 60 thans 18 hondengeleiders moeten afvallen, en dus in stede van per stuk 10 man slechts 7 man worden medegenomen. De groote personeelsterkte bij het huidige M. P. is dan ook alleen aanwezig, als reserve trekkracht voor de spoedig uitvallende honden.

a d. 3. Omtrent de mede te nemen verwisselstukken kunnen we kort zijn. Men is gelukkig overal vrijwel van gevoelen dat de gereedschaps-, olie- en waterkisten tot mitr. in het aanwezige aantal onmisbaar zijn. Thans echter moet per mitr. een hondenkar speciaal voor het vervoer hiervan worden bestemd, terwijl bij het gebruik van paarden-tractie op de voertuigen de gelegenheid voor het medevoeren dier voorwerpen van zelf aanwezig is. We komen op deze aangelegenheid aan het slot meer uitvoerig terug.

We willen nu overgaan tot de bespreking achtereenvolgens van de honden-, menschen- en paarden-tractie om ten slotte, zij het dan ook in zeer grove trekken, aan te geven hoe naar onze meening met gebruikmaking van de voorhanden, zeer bruikbare middelen tot een o. i. economische organisatie ware te geraken.

HET MITRAILLEUR-PELTON MET HONDEN-TRACTIE.

Beschouwen we thans in groote trekken de huidige organisatie van een M. P. met honden-tractie. De gevechtsgroep bestaat uit 3 sectiën, totaal 6 stukken, vervoerd op 18 hondenkarren tot eene gezamenlijke colonne-lengte van 87,50 M. Ten einde deze colonne door zwaar terrein vooruit te kunnen krijgen zijn, behalve de 18 hondengeleiders, de 3 sectie-commandanten met hunne ordonnansen, de 6 stuks-Cn. nog 42 man bediening ingedeeld zoodat bij iedere kar minstens 2 helpers voor het trekken aanwezig zijn. Was de honden-trekkracht voldoende, dan zou, zooals hierboven is ontwikkeld, met indeeling van 18 man kunnen worden volstaan. Thans zijn echter bij het overwinnen van hindernissen per kar minstens 2 man benoodigd, wil het M. P. niet bij de infanterie achterblijven. Bij de gevechtsgroep zijn per stuk aanwezig 6750 patronen verpakt over de verschillende hondenkarren. Dit aantal is te gering bij eene organisatie die van zulk een groot aantal menschelijke hulp-trekkracht is voorzien, terwijl daarbij nog komt, dat het vervoer bij warmte en bij zwaar terrein niet eens verzekerd is. We spreken nu niet eens van de talrijke verbuigingen van de licht geconstrueerde karren (zwaarder maken zal moeilijk gaan in verband met de te geringe trekkracht), de menigvuldige wiel- en spakenbreuken en de talrijke banddefecten, waardoor herhaaldelijk 1) karren uitvallen die eerst na geruimen tijd weer aansluiten kunnen. Behalve de gevechtsgroep ter sterkte van 18 karren, 36 honden en 72 man, beschikt het M. P. nog over drie patroonwagens met elk 2 paarden en een geleider, benevens een bagage-voertuig.

De patroon-wagens vervoeren thans elk ongeveer 25000 patronen, zoodat de totale munitie-voorraad bedraagt:

3 sectiën à 2 stukken.	$3 \times 2 \times 6750 = 40500.$
3 patroon-wagens	$3 \times 25000 = 75000.$
	totaal . . . 115500

Met dezen totalen munitie-voorraad kan naar onze meening genoegen worden genomen mits in de I. M. T. per M. P. minstens 3 patr.-wagens à 25000 patronen aanwezig zijn, en men er zeker van kan zijn dat de voorraad mitrailleurpatronen bij den I. M. T. binnen 2×24 uren weder geheel kan zijn aangevuld. Het bagage-voertuig voert met zich mede de levensmiddelen, fourage, onderhoudsmiddelen, gereedschappen, alsmede de uitrusting der bedieningsmanschappen. Bij den Gev. Trein is een bereden O.O. ingedeeld. Resumeerende behoeven we bij een M. P. met honden-trekkracht:

1 officier, 80 onderofficieren en minderen, 36 honden, 18 hondenkarren, 4 vierradige voertuigen elk met 2 paarden, 1 bereden onderofficier een en ander een totale colonne lengte gevende van ongeveer 150 M.

1) Van de veelvuldig voorkomende defecten is, naar wij vernamen, tijdens de legermanoeuvres 1916 niets gebleken. Red.

EEN GEWIJZIGDE ORGANISATIE DER M. P.
waarbij de mitrailleurs, enz. door menschen
worden voortbewogen.

De geruchten die in den laatsten tijd de ronde doen, mitsgaders de geschriften over de honden-tractie doen ons met recht vermoeden dat het bezigen van de honden-trekkraft voor de mitrailleurs ten doode is opgeschreven. Dit doet ons oprecht genoeg voor de honden waarvan vele de aan hen gestelde krachtsinspanning met den dood hebben moeten boeten. Zooals door mij reeds vluchtig werd aangetoond was deze tractie geheel onvoldoende en waren het in het terrein vooral de menschen die voor de voortbeweging moesten zorgen. Zijn de geruchten juist dan zullen, na de afschaffing der honden, de bedieningsmannschappen de overblijvende hondenkarren, moeten voortbewegen. Men zoude uit het door mij hierboven geschrevene kunnen afleiden, dat zulks op de beweegbaarheid van de huidige M. P. van weinig of geen invloed kan zijn, en men is dus allicht geneigd in de op handen zijnde reorganisatie, eene verbetering te zien.

Voor zoover het woord verbetering hierbij synoniem kan worden geacht met vermindering van kosten (voorzeker in ons land een machtwoord waarvoor veel, zooniet alles, moet wijken) is dit inzicht juist. Een andere vraag is evenwel, of nu eene organisatie zal worden verkregen, die niet al te ongunstig afsteekt bij hetgeen onze naburen hebben gemeend dat nuttig en noodig was om in dat opzicht te doen. Wanneer men voor uitgesloten mocht houden, dat ons land tot het deelnemen aan een bewegingsoorlog kan worden genoopt, of dat het alleszins voldoende mocht zijn, zoo men op een loopgraven-strijd is voorbereid, dan voorzeker kunnen aan de tractie-middelen zeer geringe eischen worden gesteld. Zou die gedachte voorzitten bij ons organiseren, dan zou men veel kunnen missen wat thans in onze legerorganisatie slechts met groote kosten in stand wordt gehouden. Er moet dus wel worden geconcludeerd, dat men aan bevoegde zijde nog wel degelijk aan een bewegings-oorlog, zij het dan ook misschien op beperkte schaal, gelooft.

Zooals reeds hierboven werd aangetoond zal, door de opheffing der honden-tractie met behoud van de alsdan eenigermate te wijzigen hondenkarren, de marschvaardigheid niet merkbaar worden verminderd. Dit is echter slechts schijnbaar, het personeel zal, wil men de infanterie door alle terreinen willen blijven volgen, worden overnomen, met alle gevolgen van dien. We willen hierbij even herinneren aan de treurige ervaring opgedaan met de mitrailleurs op door menschen getrokken raderbaren bij de Kust-manoeuvre in 1907 waar gedurende een warmen October-dag, de bedieningen zoodanig uitgeput waren, dat volgens mij verschaft mededeelingen op hooger last, gedurende het verdere verloop van de oefening deze wijze van voortbeweging werd gestaakt. Sedert werd van deze wijze van voortbeweging niets meer vernomen,

zoodat wij ons dan ook afvragen of het wel juist is dat nu de honden blijkbaar hebben atgedaan, hunne plaats zonder meer door de bedieningsmanschappen zou worden overgenomen. Al zou moeten worden toegegeven, dat men met de invoering der honden-tractie op zijn minst genomen voorbarig is te werk gegaan, dan lijkt het mij toch beter thans door afdoende maatregelen tot een gezonden toestand te geraken, dan, gebruik makende van de helaas nutteloos geworden hondenkarren, een toestand te scheppen die toch slechts onbevredigend kan worden genoemd.

Immers door het invoeren van menschen- in stede van honden-tractie blijven de overige aan de organisatie klevende bezwaren onverminderd bestaan. Nog steeds zal de Ct. M. P. hebben te werken met een gevechtsgroep met een colonnelengte van ongeveer 90 M, terwijl, door het invoeren van een andere organisatie, deze met ongeveer 50 % kan worden verminderd. De munitie-voorraad is dezelfde gebleven, terwijl juist de onmiddellijk bij de hand zijnde munitie, die zoo uiterst krap is toegemeten behoorde te worden vermeerderd.

Versnelde gangen zullen met het gewijzigde M. P. evenmin mogelijk blijken, ja het zal ernstig aan twijfel onderhevig zijn of de marschvaardigheid, op zware marschdagen niet zeer achterstaat bij de huidige organisatie, waar op de vlakke wegen (terwijl de honden in de tractie voorzagen) de manschappen konden bekomen van de vermoeienissen van het dragen.

Wij vragen ons dan ook af waarom het noodig is, voor het vervoer van een sectie mitrailleurs te moeten gebruiken 2 paarden (met patroonwagen) benevens 6 handwagens met ongeveer 30 man, wanneer het geheel zooveel beter, en met meerdere onmiddellijk beschikbare munitie, kan worden vervoerd door 4 paarden (2 patroonwagens elk met 2 paarden).

Ten slotte willen we ons veroorloven eene uiteenzetting te geven van de wijze waarop volgens onze meening, een mitrailleur-peloton ware samen te stellen en uit te rusten, waarbij we zonder op absolute volledigheid aanspraak te maken, slechts in groote trekken de organisatie, uitrusting, enz., wenschen aan te stippen.

EEN MITRAILLEUR-PELTON MET PAARDEN-TRACTIE.

Bij de samenstelling van onderstaand ontwerp zijn we uitgegaan van de volgende gedachten.

1. Gedurende den vreedestijd moet het M. P. zoodanig zijn uitgerust dat behoorlijke oefeningen met een minimum kosten kunnen worden gehouden.

2. De overgang tot den gemobiliseerden toestand moet gemakkelijk geschieden, de dan te vorderen tractie-middelen moeten zonder veel dressuur, of andere voorbereiding kunnen worden gebezigd.

3. De tractie moet gedurende een veldtocht gemakkelijk zijn aan te

vullen, en moet voor het gebruik geen bijzondere vaardigheid vereischen, (vergelijk hierbij de honden-tractie).

4. De hoeveelheid munitie en voorraad-stukken moet in alle opzichten voldoende zijn, (er moet hier worden uitgegaan van de als noodzakelijk mede te voeren hoeveelheden, doch er mag niet uitgegaan worden van de beschikbare ruimte).

5. De tractie-middelen moeten in staat zijn onder alle omstandigheden (dus ook allerlei weersgesteldheden) te kunnen werken.

6. De organisatie moet het mogelijk maken, gedurende korten tijd snellere gangen aan te nemen, waarbij op de voertuigen zitplaatsen voor de noodzakelijke bediening aanwezig moeten zijn.

7. Het aantal voertuigen moet, met in achtneming van het sub 4 gestelde, terwille van de gemakkelijk verplaatsbaarheid en plooibaarheid, tot een zoo gering mogelijk aantal worden teruggebracht. Hierdoor wordt de colonne-lengte beperkt.

8. Het voertuig moet behalve plaats voor het materieel en personeel, tevens gelegenheid bieden voor het bergen der uitrusting van den man.

9. Het voertuig moet de kleinste eenheid zijn waarin men de mitrailleur-organisatie zou kunnen splitsen; deze eenheid moet echter als zoodanig volledig zijn en alles bevatten wat noodig is.

10. De onderhoudskosten moeten geringer zijn, dan thans voor de honden-tractie worden uitgegeven.

Men zal ons moeten toestemmen, dat men tevreden mag zijn wanneer aan deze eischen wordt voldaan. Het schijnt ons toe dat die eischen inderdaad kunnen worden ingewilligd zooals wij hieronder zullen trachten te ontwikkelen.

VOERTUIGEN EN BEPAKKING.

Als voertuig lijkt ons het meest geschikte: de vierradige patroonwagen der voormalige M. A. behoudens de hier nader te beschrijven wijzigingen.

De voorwagen worde ingericht zooals de vroegere mitrailleur-voorgewagen. . . . dus met een middenvak tot berging van gereedschapskist, stopwiggen, dekkleed, reserve-patroonbanden, touwen, enz., benevens per sectie 2000 patronen (in den wagen waarin geen gereedschapskist) verpakt in dozen tot patrooncaisson.

In de zijvlakken (2) te samen:

$$2 \times 12 \times 250 = 6000 \text{ patr. in de gleuven naast de zijvakken } 4 \times 21 \times 12 = 1008 \text{ patr. (in doosjes).}$$

De achterwagen zou van grootere (diepere) kasten moeten voorzien worden, iedere halve kast geschikt tot opneming van:

$$3 \times 2 \times 2 = 12 \text{ kartonnen patroonbanddozen, totaal dus voor 4 halve kasten } 48 \text{ dozen} = 12000 \text{ patronen.}$$

De mitrailleur worde geplaatst als vroeger bij de M. A. op een veerend raam, tusschen de kasten. De voorraadbak worde bepak met

waterkist, olie-kist, reserveloop, vulplank en spaan, reservekistje en poetsmiddelen.

Boven iedere achterkast worde een dubbele (rug aan rug) noodzitplaats aangebracht, zoodat op voor- en achterwagen te samen $3 + 2 + 2 = 7$ man kunnen plaats nemen, te weten dus voor een sectie van 2 voertuigen 14 zitplaatsen, te verdeelen als volgt, 1 S.Ct., 1 Ord., 2 St.Cn., 6 Bed. manschⁿ, 2 Gel. v. d. voertuigen, bovendien 2 vrije zitplaatsen voor reserve personeel.

Waar met deze voertuigen bovendien in hoofdzaak wordt gestapt, en alleen langs gebaande wegen over korten afstand wordt gedraafd, kan, naar onze meening, bij behoud van dezelfde as, deze wijze van bepakkung zonder bezwaar worden ingevoerd.

De vroegere voorwagens bevatte 11000 patronen en vervoerde bovendien 3 man met hun bagage, hiermede werd in alle gangen door alle terreinen gereden. Waar de as van den achterwagen even zwaar is, kunnen o. i., vooral waar bijna uitsluitend over harde dan wel gebaande wegen wordt gereden, worden vervoerd: 12000 patr., 2 man, 1 mitr. en gereedschappen een gewicht uitmakende van 550 à 600 K.G.

De bagage van het bij het voertuig behoorende personeel (6) is gepakt in 2 groote goederenfoudralen waarvan 1 aan den leunplank en een op den voetplank. De paarden (gerequireerde) worden van den bok gereden. Het voertuig vervoert dus: de volledige bediening, een overmaat van munitie (20000 patronen per mitr.) alle gereedschappen en verwisselstukken, benevens de bagage van het personeel. Uit een oogpunt van splitsbaarheid en overzicht achten wij dit een gunstigen toestand. Bovendien vervallen de verschillende soorten van munitieverpakking t. w. houten kistjes van 300 patr., idem van 250, kartonnen doozen van 250, zoodat alles in kartonnen doozen van 250 patr. zou worden verpakt, ongerekend den reservevoorraad van 4008 patr. per sectie welke niet in banden is verpakt.

Op deze wijze handelende zullen 6 mitrailleurwagens elk met 2 paarden bespannen in staat zijn het geheele M. P. te vervoeren. Een enkel gerequireerd voertuig is alsdan voldoende om de verdere benodigdheden als fourage, enz. mede te voeren. Het M. P. met paarden-tractie heeft dus op de huidige formatie voor dat 36 honden, 18 karren en 60 man worden omgeruild tegen 6 paarden, 3 wagens en 21 man, waardoor de colonne-lengte aanzienlijk wordt teruggebracht.

Hierbij wordt de dadelijk bij de hand zijnde munitie-voorraad ver groot van 40.500 patr. tot 120.000 patr. terwijl de totale voorraad nog ongeveer 5000 patr. meer bedraagt dan oorspronkelijk het geval was. De bediening kan nu gespaard worden tot het oogenblik van afleggen, waarna van hare krachten het uiterste kan worden gevorderd. Het vervoer over korte afstanden kan in snellere tempo's geschieden.

DE PAARDEN.

Gedurende den vrede-toestand behoeft het M. P. strikt genomen geen

paarden of ander tractie-middel te bezitten. Regel is, dat van October tot Januari slechts bij één Bataljon per regiment recruten onder de wapens zijn. De bij het M. P. in te deelen miliciens (Januariploeg) zullen aanvankelijk van hun eerste oefening bijv. 3 à 4 maanden bij de comp.ⁿ inf, doorbrengen. In dien tijd heeft de Ct. M. P. gelegenheid zelf de nieuwe kaderleden persoonlijk op te leiden, en hen klaar te maken voor hun taak (hiervoor telkens bijv. 2 vrijw. en 6 mil. sergt.ⁿ).

Voor die opleiding zijn geen tractie-middelen noodig, aangezien de basis van een goed M. P. moet worden gezocht in een ver voortgezette training en het dragen. De aanwezigheid van honden of van paarden zal misschien van het hoofddoel, den mitrailleur, afleiden.

Wanneer, zooals we ons dit voorstellen, tegen Mei de recruten der nieuwe lichter bij het M. P. worden ingedeeld dan vangen de pas gevormde leerkrachten in vereeniging met het vaste kader v. h. M. P. aan, de recruten op te leiden. Veilig kan men aannemen dat voor de aanvankelijke opleiding gedurende 2 maanden geen bespannen voertuigen noodig zijn. Het volgende tijdperk Juli, Augustus en September, zal zich moeten kenmerken door het houden van oefeningen op verder afgelegen terrein en in samenwerking met de infanterie. Het is dus voldoende om gedurende die maanden en wel gedurende 4 dagen per week 2 bespanningen van 2 paarden te huren dan wel van de treinafdeelingen de benodigde paarden te doen detachieren. In grootere garnizoensplaatsen of in plaatsen waar bereden wapens zijn ondergebracht ware deze aangelegenheid nog eenvoudiger en minder kostbaar te regelen.

Het wil ons dus toeschijnen dat bij een goed uitgedachte regeling de paarden-tractie niet zoo kostbaar behoef te wezen. Bovendien wil het mij voorkomen dat voor het houden van grootere oefeningen (meerdaagsche) in ieder garnizoen feitelijk paarden moesten aanwezig zijn om keuken- en proviandwagens te kunnen medenemen. Aldus ware wel eene bevredigende regeling te treffen. Doch zelfs indien men, wat dezerzijds niet als noodzakelijk wordt aangemerkt, het M. P. gedurende den vreedestijd voortdurend van de noodige bespanningen (voor een sectie) zou willen voorzien, dan zijn de onderhoudskosten daarvoor nog aanmerkelijk minder dan voor de honden van een sectie mitrailleurs.

Ter vergelijking stellen we op:

Volgens de organisatie 15 honden (waarvan 3 reserve).

Bij de paarden-tractie volgens onze meening 5 paarden (waarvan een als reserve). Wanneer we uitgaan van de gemiddelde cijfers die gedurende het dienstjaar 1916 zijn berekend, dan zijn de kosten:

Honden 15×42 cent. f 6,30 per dag.

Paarden $5 \times f 1,07$ f 5,35 per dag 1).

Onder normale omstandigheden daalt deze prijs wat de paarden betreft nog ongeveer 20%, terwijl die der hondenfourage vrijwel gelijk zal blijven.

1) Beslag en meerdere tuigen? Red.

Hieruit blijkt, dat geen enkele reden met eenige stelligheid kan worden volgehouden om de honden-tractie te verdedigen. Het eenige wat zou kunnen worden aangevoerd tegen de paarden-tractie bij Inf. mitr. is: dat infanterie officieren niet de noodige kennis hebben op het gebied van paarden. Het wil ons echter toeschijnen, dat bij een eenigszins behoorlijke regeling, en een juiste keus van de betrokken commandanten voldoende waarborgen kunnen worden in het leven geroepen opdat bij een M. P. de ingedeelde paarden niet slecht of onoordeelkundig worden behandeld.

In ieder geval mag een dergelijk argument niet den doorslag geven.

De opstellingsplaats voor Stormbatterijen,

DOOR

H. W. TILANUS,

Eerste-Luitenant der Artillerie.

Volgens punt 15 van het Voorschrift Stelling-Artillerie 1915 (ontwerp) worden de Batterijen ad IV (Stormbatterijen), voor zoover zij tot de veiligheidsbewapening eener stelling behooren, geplaatst op de forten, en *in* de hoofdverdedigingslijn, of zooals de mortieren van 10 c.M., *daarachter*.

Voor zoover zij tot de aanvullingsbewapening behooren, worden zij kort achter het front van aanval bijeengehouden, om op het gewenschte oogenblik in de te voren gereed gemaakte stellingen te rukken; — het voorschrift zegt niet, dat deze vooruit gereed gemaakte stellingen ook *in* de hoofdverdedigingslijn worden gedacht.

Evenzoo geeft punt 14 van het Voorschrift Stelling-Artillerie aan, als plaats voor de batterijen ad III (flankbatterijen) de opstelling op de forten, dan wel *in* of kort achter de hoofdverdedigingslijn. „Tactische en Technische Wenken voor de Landmacht” (Vervolg) 1, rekt op blz. 53 bovengenoemde geschutsoort tot „de batterijen voor het afsluitingsvuur”. Punt 2 zegt, dat alleen bij uitzondering de voorste verdedigingslijn van Artillerie wordt voorzien, terwijl in punt 8 wordt aangegeven, dat voor het afsluitingsvuur bij voorkeur veldbatterijen worden bestemd, waarvan nadrukkelijk wordt voorgeschreven, dat zij *in* achterwaarts gelegen frontaalopstellingen moeten worden geplaatst; bij geringe sterkte der beschikbare artillerie kunnen zij flankerend worden opgesteld.

De stormbatterijen kunnen dus *in* of *achter* de hoofdverdedigingslijn zijn opgesteld. De vraag rijst, welke opstelling de voorkeur verdient?

Het afsluitingsvuur in onze Stellingen zal worden afgegeven door:

1°. De batterijen, die na eventueel terugtrekken der divisien van het Veldleger de stellingen zijn binnengekomen. Zij worden opgesteld *achter* de hoofdverdedigingslijn.

2°. De batterijen ad III en IV, opgesteld *in* of *achter* de hoofdverdedigingslijn.

1) Korthedshalve voortaan „Bruine Wenken” genoemd, terwijl ik het eerste gedeelte „Roode Wenken” noem.

3°. Alle batterijen ad I en II op het front van aanval (Voorschift Stelling-Artillerie punt 18), opgesteld achter de hoofdverdedigingslijn.

Het groote voordeel van een achterwaartsche plaatsing is duidelijk. Wanneer men leest in „Roode Wenken” punt 3, dat de aanvallende artillerie zal trachten het verdedigend vermogen van een stelling op het front van aanval ernstig te schokken — terwijl dit trommelvuur met name beoogt het opruimen van gevechtsofstellingen van artillerie — waar voorts in punt 9 gezegd wordt, dat bij de voorbereiding van den stormaanval de aanvallende artillerie in staat gesteld moet worden tot op het laatste oogenblik de vijandelijke stelling onder hevig vuur te houden — wanneer men afbeeldingen in de tijdschriften mag gelooven, waarbij keurig ingerichte loopgraven na een trommelvuur op een geul gelijken, waarin de aarde los is opgeworpen — dan dringt zich de gedachte naar voren, dat de vuurmonden opgesteld in de hoofdverdedigingslijn, niet in staat zullen zijn hun werk te doen; alleen al de opgeworpen aarde zal het schieten onmogelijk maken (de affuit is onder de aarde bedolven; aarde bevindt zich in de ligplaats van het sluitstuk — vuurmonden met afsluitplaat en ring! — de stelschroeven zitten vol aarde). Zonder nog te spreken over stuk geschoten raden of geheel gedemonteerde vuurmonden.

Meer achterwaarts opgesteld, zijn deze vuurmonden veel beter te maskeeren en moeilijker te ontdekken.

Men komt dan ook tot de conclusie, dat alle vuurmonden uit de eerste lijn moeten worden teruggenomen en eenige honderden meters achterwaarts moeten worden opgesteld. De vraag is alleen of hiertegen technische bezwaren bestaan?

Het schieten over eigen troepen mag niet meer als bezwaar worden genoemd. De vuurmonden die aan het afsluitingsvuur deelnemen, genoemd onder 1 en 3, schieten over eigen infanterie heen. Zij moeten volgens „Bruine Wenken” punt 8 met granaten en brisantgranaten vuur kunnen brengen 50 M. vóór de voorste verdedigingslijn. Volgens het gestelde op blz. 53 moet het vuur normaal 300 M. vóór de voorste verdedigingslijn worden gebracht, terwijl de veiligheid voor eigen troepen gebiedt met G. K. T. 150 M. en met B. G. 50 M. vóór de voorste verdedigingslijn te blijven.

Uit bijgevoegden staat, aangevende de verheffingen van de vuurmonden ad III en IV, kan men zien, dat indien de vuurmonden bijvoorbeeld 700 M. achter de hoofdverdedigingslijn zijn opgesteld, en men vuur wil brengen 300 M. vóór die lijn met 7 c.M. veld, 5,60 M. over de eigen infanterie wordt gevuurd. Zijn de vuurmonden 400 M. achterwaarts opgesteld, en wenscht men vuur te brengen 200 M. vóór de hoofdverdedigingslijn, dan vuurt men bijv. met 8 c.M. St. 2.10 M. over de eigen troepen heen. In alle landen wordt dit vuur aanvaard en toegepast. De hoogtespreidingen leveren geen beletsel. De troepen schijnen hieraan spoedig gewend te zijn. In het oogaan van de Indische Krijgs-

kundige Vereniging 1916 No. 55 (Inleiding voor een bespreking van het tactisch gebruik van onze Veldartillerie, door den Kapitein der Artie I. B. van de Poll) wordt verwezen naar een artikel in de Januari-afl levering 1915 van het Schweizerische Zeitschrift für Artillerie und Genie. Uit dat artikel blijkt, dat in den Russisch-Japanschen oorlog meermalen de projectielen zeer dicht over de menschen heenvlogen, en dat na afloop van den oorlog in Rusland de noodzakelijkheid be toogd werd, de troepen reeds in vreedestijd aan dit vuur te gewinnen. Belangrijke proeven werden door de Russische Veldartillerieschool ge- nomen, waaruit de conclusie werd getrokken, dat het projectiel geen invloed heeft op het dierlijk organisme, zoolang het dit niet raakt; voor alle veiligheid zou men als kleinste toelaatbare vluchthoogte over eigen troepen kunnen aannemen 70 c.M.

In het onlangs verschenen leerboek voor cadetten, „Taktiek der Ar- tillerie in den bewegingsoorlog” van den Kapitein der Artillerie Jhr. Alting von Geusau, komt de schrijver tot de conclusie, dat het vuren over eigen troepen met ons veldkanon kan geschieden op afstan- den boven 1000 M., mits de eigen troepen zich op meer dan 500 M. vóór de batterij bevinden en men seinen afspreekt om het vuur te verleggen indien de eigen infanterie de doelen nadert.

Hierbij neemt de schrijver een hoogte van 5 à 6 M. boven de hoof- den der troepen als minimum. Wenscht men hieraan ook voor den vestingoorlog vast te houden, zoo plaatse men de vuurmonden 1000 à 1500 M. achter de hoofdverdedigingslijn, mits men de batterijen door dubbele telefoonlijnen verbindt met hare meer voorwaarts geplaatste commandanten; dit komt zelfs eene betere maskeering ten goede, ter- wijl het schootsveld niet hinderlijk wordt verkort, aangezien slechts op korten afstand moet worden gevuurd; ook kan het richten en de be- diening in zijn geheel veel rustiger geschieden.

Voor ons veldgeschut, voorzien van moderne richtmiddelen, is ook met het oog op juist schieten, aan dit vuur geen bezwaar verbonden. Het vestinggeschut verkeert in dit opzicht in minder gunstige omstan- digheden. Toch zijn die bezwaren op te heffen.

Volgens „Bruine Wenken” blz. 52 wordt voor iederen vuurmond de strook, die in de breedte onder vuur moet worden genomen zoodanig vastgesteld, dat een aaneengesloten vuur over het geheele front wordt verkregen; de breedte van de strook wordt in goed begaanbaar terrein voor houwitsers op 100 M. genomen; d. i. op een afstand van 1000 M. = 10 ‰. De richtmiddelen van ons geschut ad IV laten een breedteverplaatsing van 10 ‰ toe. Men zou hierbij dan een baak vóór de vuurmonden kunnen plaatsen.

Het terrein van onze stellingen biedt den aanvaller vele moeilijk- heden. In verband hiermede zullen de stormaanvallen in polderland volgens „Roode Wenken” blz. 22 veelvuldig voorkomen bij het aan- breken van den dag. Alsdan zal kaartstormvuur (Voorschrift Stelling- Artillerie punt 18) moeten worden afgegeven. Te zelfder plaatse in

„Roode Wenken” wordt gewezen op de groote waarde en beteekenis van de accessen waarlangs de aanvaller zal moeten oprukken.

Men kan dus aan de Commandanten van de batterijen ad IV de zeeer eenvoudige opdracht geven, op bevel van den betrokken Infanterie-Commandant vuur te brengen op een bepaald punt van een acces of in het voorgelegen terrein en zoodra waarneming mogelijk is de naderende of terugvloeiende infanterie met zijn vuur te volgen.

De richting bij de vuurmonden zij hierbij indirect — op een baak vóór de vuurmonden, c. q. verlicht —; alle voorbereidingen kunnen hiervoor zijn getroffen.

Op deze wijze is het mogelijk, dat de batterijen ad IV eenigermate hun taak zullen kunnen vervullen, terwijl men moeilijk aan de gedachte kan ontkomen, dat zij bij opstelling in de hoofdverdedigingslijn geen schot zullen doen. Hunne opstelling aldaar, volgens het Voorschrift Stelling-Artillerie, is wellicht toe te schrijven aan de meening, dat de kanonnen ad IV de plaats van mitrailleurs zouden kunnen innemen. Deze, evenals in gunstige opstellingen kanonnen van 6 c.M. in kazematten, kunnen gemakkelijker gedekt worden opgesteld, om op het gewenschte moment in stelling gebracht te worden, en het vuur te openen. Als plaatsvervangers hiervan kunnen de stormbatterijen in de hoofdverdedigingslijn geen dienst doen.

Om het gevaar af te wenden, dat dit geschut reeds vernield is, vóór het oogenblik dat eerst zijn taak aanvangt, wordt achterwaartsche verplaatsing noodzakelijk geacht.

Verheffingen op een afstand van:

Kanonnen.	Baan van M.	100.	200.	300.	400.	500.	550.	600.	700.	800.	900.	950.	1000.	1100.	1200.	1300.	1400.	1450.	Culminatie-hoogte.
10 c.M.	600	1.50	2.4	2.7	2.4	1.5	1.1	8.4	7.0	5.6	2.7	1.75	22.0	18.7	15.6	11.7	5.6	4.4	2.8
	1000	2.9	5.2	6.9	8.0	8.5		22.2	23.1	24.0	23.4								8.7
	1500	5.2	9.8	13.8	17.2	20.0													
8 c.M. St.	600	1.3	2.3	2.4	2.1	1.3	0.8	6.8	6.1	4.9	1.64	1.60	17.5	15.4	12.6	9.1	4.9	2.5	2.35
	1000	2.4	4.4	5.8	6.8	7.0		17.3	18.3	18.9	18.9								6.98
	1500	4.2	7.9	11.0	13.6	15.7													
8 c.M. Br.	600	2.0	3.3	3.9	3.5	2.2	1.3	10.5	9.9	7.0	3.9	2.4	27.0	24.2	20.4	14.3	8.4	4.4	3.9
	1000	3.8	6.8	9.2	10.5	10.9		28.2	29.4	29.6	28.8								10.98
	1500	7.2	13.4	18.6	22.8	26.0													
7 c.M. V.	600	1.1	1.7	2.1	1.7	1.3	0.8	6.3	5.6	4.0	2.7	1.5	16.0	14.3	12.0	9.1	4.2	2.0	2.20
	1000	2.20	4.0	5.4	6.0	6.5		16.2	16.8	17.1	16.8								6.50
	1500	3.8	7.2	10.2	12.4	14.5													
6 c.M.	600	1.3	2.2	2.4	2.0	1.5	0.9	7.2	7.0	5.6	2.7	1.7	18.0	15.4	13.2	9.1	5.6	2.1	2.4
	1000	2.5	4.6	6.0	6.8	7.5		18.0	19.6	20.0	18.9								7.5
	1500	4.3	8.2	11.4	14.0	16.5													
12 c.M. K.	600	3.5	4.9	5.5	4.8	3.1	1.9	15.2	13.4	10.5	5.3	3.3	35.0	30.8	25.2	18.2	9.8	5.8	5.5
	1000	5.6	9.9	13.0	15.0	15.7		36.0	37.8	38.4	37.8								15.80
	1500	9.0	16.8	23.4	28.8	33.0													
10 c.M. Mr.	600	41.9	74.7	86.5	75.5	53.6	29.4	137.5	120.2	88.6	48.9	29.1	231.6	211.7	165.7	115.9	65.2	31.5	86.5
	1000	47.5	89.0	115.9	132.9	139.8		243.8	252.2	252.5	245.4								139.8
	1500	57.5	115.2	157.9	224.4	226.7													

LUIK

(met drie schetsen).

DOOR

J. J. G. BARON VAN VOORST TOT VOORST.

Kapitein der Grenadiers.

„Il faut juger les écrits d'après leur date.”

In 1907 werd onder den toenmaligen Generaal der Infanterie Kluck, Commandeerende Generaal van het Ve Legerkorps, aan de Duitsche Oostgrens, tegen de vesting Posen, een groote oefening in den belegeringsoorlog gehouden.

De operatiën tegen de vesting waren met zooveel beleid verricht en door de troepen met zooveel „Schneid” uitgevoerd, dat Kluck, naar de „Jahrbücher für die Deutsche Armee und Marine” van November 1916 vermelden, aan de deelnemende onderdeelen 5 dagen vrij van dienst gaf!

Bij deze oefening maakten de Commandant van de aanvallende partij, Luitenant-Generaal Emmich, met Majoor Ludendorff, leeraar aan de „Kriegsakademie”, als chef van den staf, de voorstudiën en deden zij de ervaring op, die hen tot richtsnoer zouden dienen bij de berenning en de bestorming van de versterkte positie Luik, geheel in den aanvang van dezen wereldoorlog. Aan bovenbedoelde vestingmanoeuvre was een opmerkelijk artikel in het Militär Wochenblatt No. 93 van 1907: „Zur Taktik des Festungskrieges” van een onge-noemden schrijver voorafgegaan.

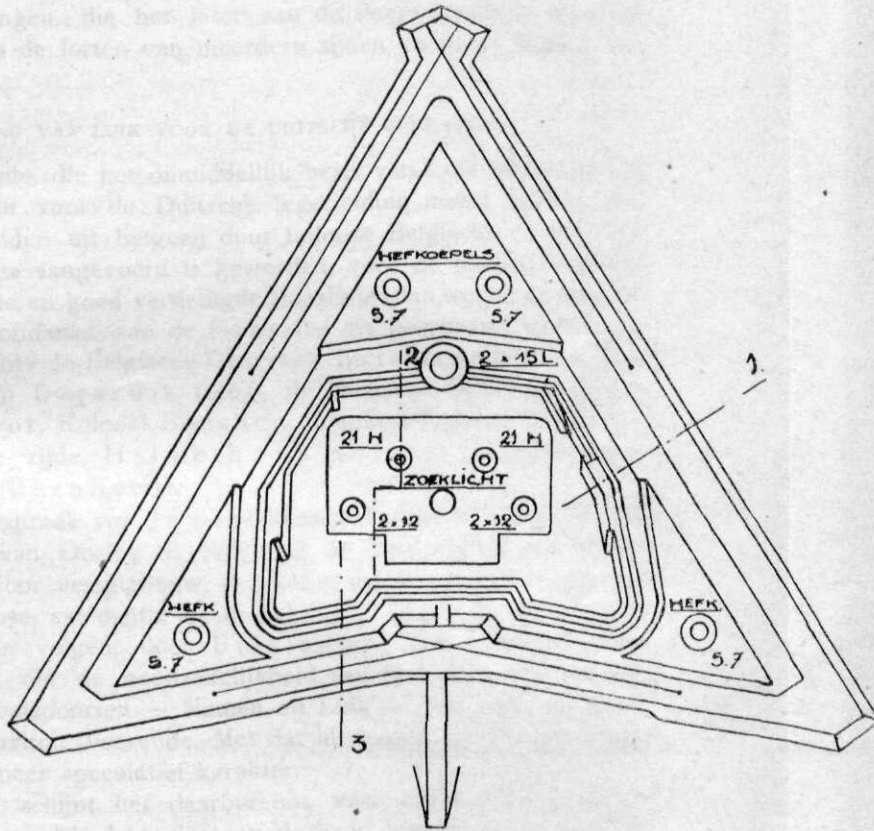
27 Augustus—1 September 1910, bij de vestingmanoeuvres door onderdeelen van het Belgische leger tegen Luik gehouden, werd het interval Barchon—Evegnée doorbroken 1). Evenwel, de volle consequentie hiervan werd door den leider niet aanvaard. De aanval werd niet verder doorgezet, recht op het hoofdobject, de stad en de rivierovergangen, af, maar verwaterde in schermutselingen om en bij fort Evegnée.

Aan Duitsche zijde zou men het in Augustus 1914 anders opvatten. Het waren twee officieren uit het wapen der infanterie afkomstig, die het Duitsche legerbestuur voor de leiding dezer koene onderneming had gekozen. Een onderneming, waarvan van den aanvang af ook zooveel voor het verkrijgen van het moreel overwicht van het Duitsche leger over zijn tegenstanders zou afhangen.

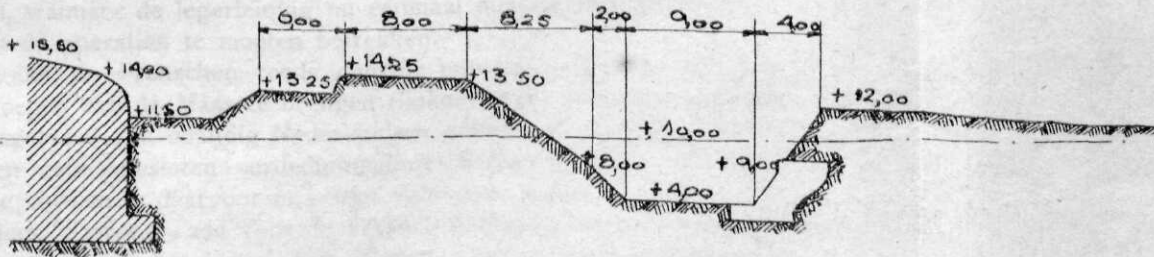
1) Militär Wochenblatt Nos. 126 en 127 van 1910.

GROOT FORT DER POSITIE LUIK.

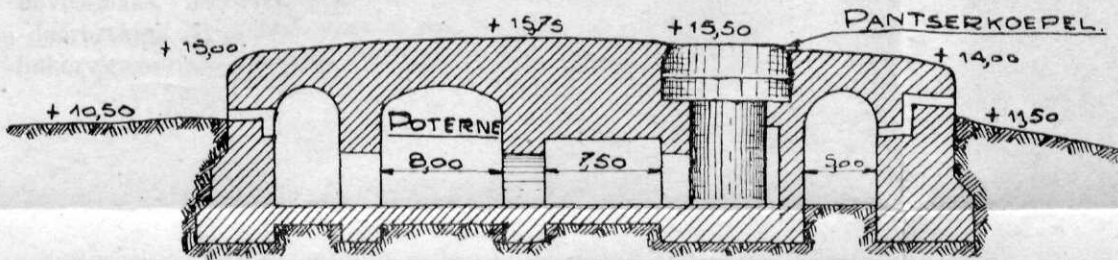
Schaal 1 : 1250.

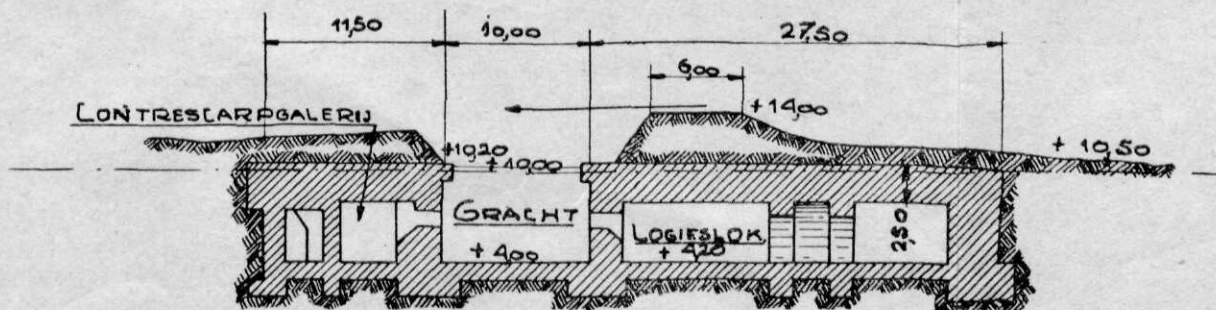
Doorsnede 1.

Doorsnede 2.

Doorsnede 3.

Schaal der Doorsneden 1 : 500.

Ook zou het de infanterie zijn, aan wie meer dan het leeuwenaandeel zou toevallen bij den strijd om de vermeestering met één slag van het spoorwegknooppunt en de bruggen van het dubbelbruggenhoofd en daarmee van den hartader der versterkte positie Luik. De verovering tevens van stellingen, die het later aan de zware artillerie mogelijk zouden maken om de forten van meerdere zijden en in de keel aan te tasten.

BELANG VAN LUIK VOOR DE DUITSCHE OPERATIËN.

De groote waarde, die het onmiddellijk bezit van Luik bij een oorlog naar twee fronten voor de Duitse legerleiding moest hebben, zou men kunnen afleiden uit hetgeen door tallooze Belgische en niet-Belgische deskundigen aangevoerd is geworden, voor de noodzakelijkheid van een versterkte en goed verdedigde Maaslinie; dan wel uit de waarde, die anderen, des ondanks, aan de Maasvallei als heerbaan bleven hechten. Ik noem slechts de Belgische Generaals Brialmont (1882), Ducarne (1900) en Dejardin (1905), de Fransche Generaals Herment en Maitrot, Kolonel Boucher, Luitenant-Kolonel Grouard en, aan Duitse zijde, Helmuth von Moltke, von Falkenhäusen, von Bernhardt.

Men zou de uitspraak van Jomini kunnen aanhalen, welke de Belgische Minister van Oorlog in 1887, bij de verdediging van het 60 millioen crediet voor vestingbouw, den kamerleden voorhield: „Qui est maître de la Meuse, est maître de la Belgique,” of wel de schitterende pleidooien kunnen volgen, door Brialmont, den grooten bouwmeester gevoerd, om de noodzakelijkheid aan te toonen van grendeling der beide invalspoorten — Namen en Luik — van staat tot staat, over Belgisch territorium voerende. Met dat al dragen deze beschouwingen een min of meer speculatief karakter.

Meer sprekend schijnt het daarom om, naar hetgeen in Augustus 1914 inderdaad geschiedde, dus aan de hand van de feiten, — voor zoover deze althans reeds bekend zijn geworden — aan te duiden, welk belang de Duitse Generale Staf met de overrompeling van Luik moest hebben, wanneer de legerleiding nu eenmaal meende het Belgische gebied in de operatiën te moeten betrekken.

Het aan de Franschen reeds dadelijk ontnemen van elke kans om hun troepen aan de Maas te brengen (linkervleugel steunende op Luik en aangeleund aan onzijdig Nederlandsch gebied) en hen dus te beletten een aaneengesloten verdedigingslinie: Belfort—Verdun—Namen—Luik te vormen is daarvoor m. i. niet voldoende reden.

Immers, daardoor zou voor de Fransch-Belgische troepen een meer teruggetrokken linkervleugel van Namen naar de stelling Antwerpen meer voordeelen aanbieden dan de, ten opzichte van het frontgedeelte van de boven-Maas, voorover geknikte beneden-Maaslinie Namen—Luik. Bij doorbreking bij of beZ. Namen zou, in laatstbedoeld geval, de geheele linkervleugel aan afsnijden zijn blootgesteld, gesteld al dat de

strategische opmarsch daarheen door Belgisch gebied en met de Belgische spoorwegen tijdig te organiseeren en uit te voeren ware.

Voor wat het stelling kiezen in de lijn Namen—Antwerpen betreft moge nog worden opgemerkt dat het front van 45 K.M. Namen—Binche, waarin het Fransche vleugelleger het Ie Duitsche leger op 24 Augustus 1914 afwachtte, in lengte overeenkomt met een front Namen—Leuven, hetwelk dan door de 14 K.M. lange lijn Leuven—Mechelen, waarin het Belgische leger, met de vesting Antwerpen verbonden had kunnen zijn gedacht; bij welke veronderstelling dan nog het Engelsche landingsleger een eventueel surplus zou vormen (Engelsch front op 24 Augustus 1914: Binche—Mons—Condé = 55 K.M.).

Een snel tot aan de Belgische beneden-Maas vooruit brengen van de Fransche Noordelijke legergroep en c. q. van het Engelsche leger moet men aan Duitsche zijde weinig waarschijnlijk hebben gedacht, hetgeen wel afdoende blijkt uit de geringe sterkte en den niet geheel gemobiliseerden toestand der troepen, die tegen Luik werden ingezet.

Fransche schrijvers duiden zulks dan ook reeds voor den oorlog aan. Luitenant-Kolonel A. Grouard schrijft in 1913 in „La guerre éventuelle” blz. 186:

„Quant à aller chercher l'ennemi sur le territoire belge, il nous paraît probable que l'on n'en aura pas le moyen; car comme il s'agit d'une opération subordonnée aux mouvements de l'ennemi, on ne devra exécuter la concentration que quand on sera fixé sur le rassemblement des armées allemandes, autrement, on s'exposerait à donner dans le vide.”

Luik evenwel zou in Augustus 1914 den doorgang moeten vormen over de Maas (niet langs deze rivier, zooals de meeste schrijvers vóór den oorlog aanvoerden) ten behoeve van een zeer groote legermacht, die door de vooruitspringende ligging van de Nederlandsche provincie Limburg als het ware in zijn natuurlijken opmarsch werd verengd en bekneld.

Over Luik marcheerende, verkreeg deze troepenmacht, het Ie Leger onder von Kluck, eerst door de W. Maastricht waaiervormig naar het N. uit te halen, de elleboogvrijheid voor de zwenking met de Noordelijkste legerkorpsen Westelijk van en door Brussel in Z. richting. Ter hoogte van Luik zou zelfs van een „vereint marchieren” der korpsen van von Kluck geen sprake kunnen zijn.

Aangezien de rechtervleugel van het Ie Leger (o. m. VII L. K.) te Luik zelf overging, zouden tusschen Luik en de Nederlandsche grens, over de herstelde en vermeerderde bruggen te Herstal, Argenteau, Visé en Lixhe, d. i. over een front van slechts 10 K.M., niet minder dan 7 legerkorpsen n.l. II, III, IV, IX, III Res., IV Res. en IX Res. de Maas moeten overschrijden. Op 18 Augustus zou het marschfront der 4 korpsen in eerste linie (II, III, IV, IX) reeds 27 K.M. (Diest—Waelrode—Glabbeek—Tirlemont—Hougaerde) breed blijken te zijn. Later zou het marschechiquier zich nog meer uitbreiden: het Ie

en Ite Leger hebben te samen voor den Maasovergang een strook breed 60 K.M. beschikbaar, terwijl zij op 24 Augustus in de lijn Namen—Condé eene breedte van 100 K.M. innemen.

Het Ie Leger zou daarom bij het overgaan van de Maas „en bloc”, eene echelonnering van drie legercorpsen in de diepte moeten hebben. Niet alleen zou eene dergelijke groepeerings welhaast onoverkomelijke bezwaren op etappegebied hebben gegeven, maar de rechtervleugel zou achteraan hangen. Waar juist snelheid van optreden van dien vleugel noodzakelijk was, zou zoodoende voor het weer op normale wijze ordenen daarvan, na dat de algemeene bewegingen waren begonnen, tenminste één dag verloren zijn gegaan. Zoo schreef dan ook Freiherr von Falkenhausen op blz. 29 van „der Grosze Krieg der Jetztzeit”, reeds in 1909: „Besonders schwierig aber wird „die Entwicklung aus der Tiefe bei einer Versammlung der Heere „hinter einem bedeutenden Strome (i. c. de Rijn), dessen Übergangsstellen beschränkt sind.”

Daarom zal Luik en het gebied om Luik concentratiegebied vormen, zoodat tijdens de verzameling en nog vóórdat de operationele bewegingen begonnen zijn, de actieve legerkorpsen meerendeels de Maas reeds achter zich hebben.

Voor zoover thans kan worden nagegaan schijnt het dan ook dat het IX Legerkorps bij Visé, het III beO. Herstal, het VII in Luik en het X om en bij Sprimont, Zuid van Luik, verzameld zijn geworden. Nog vóór dat de gezamenlijke operatiën aanvangen, wordt het II L.K. Noord van Tongeren, het IV naar Tongeren en het III Zuid van Tongeren vooruitgeschoven (16 Augustus). Reeds eerder wordt het IX L.K. naar en om Othée (N.W. van fort Lantin) samengetrokken; de 17e Divisie bevindt zich 14 t/m 16 Augustus aldaar.

De reserve-legerkorpsen volgen op een dagmarsch afstand en hebben hun opmarschgebied aan de Deutsche Westgrens (III Res. L.K. o. m. uitgeladen te Krefeld, verzamelt 14—16 Augustus te Aken).

Om deze bewegingen te verzekeren is het dus noodzakelijk dat de vesting Luik tijdig geneutraliseerd wordt. Om Namen als het ware als spil, heeft eene omzwenking plaats van het Ie en Ite Deutsche Leger. Het is dus niet noodig, dat het linker gedeelte (XI L.K. en Garde reservekorps van het Ite Leger) vroegtijdig operatievrijheid heeft, maar wél dat de omzwenkende groep: het Ie Leger, reeds van het begin af over de noodige ruimte beschikt. Eerst 15 Augustus naderen dan ook, voor den linkervleugel van het Ite Deutsche Leger ophelderend, de Garde- en de 5e Deutsche Cavalerie divisie de Maas bez. Namen.

Heeft derhalve het Ie Leger ruimte noodig in front, van niet minder belang zal het zijn dat dit Leger later ook de noodige vrijheid in den rug heeft, m. a. w. ten spoedigste beschikt over het achtergelegen netwerk van spoorlijnen ten behoeve van den etappediens.

Door de vooruitspringende ligging van Limburg wordt een gedeelte

van dit netwerk als het ware afgescheurd. Daarom moest te eerder de hand worden gelegd op wat beschikbaar was, dat zijn de 2 spoorwegen, die bij Luik over de Maas loopen (Aken—Brussel en Aken—Namen) en op de kunstwerken (talrijke tunnels — op het traject Verviers—Luik in het Vesdredal alleen reeds 20 tunnels — en bruggen) daarin gelegen. Bij eventueele vernieling van Belgische zijde zou dan tijdige herstelling nog mogelijk kunnen zijn.

Om al deze redenen was snelheid bij de inname van Luik geboden. En toch beginnen de algemeene operatiën niet voor 17 Augustus en geschiedt de overgang van de vleugelkorpsen in eerste linie over de Maas in hun geheel niet voor 14 Augustus. 7 Augustus is de stad zelf, met de voornaamste rivierovergangen echter reeds in Duitsch bezit. De meerdere spoed schijnt dus ook nog uit anderen hoofde geboden te zijn geweest.

De reden hiervan ligt in de grootere kans van slagen, die het niet gereed zijn der tusschenstellingen en het niet snel strijdvaardig zijn der Belgische troepen een plotseling toegrijpenden aanvaller kon geven.

De arbeid aan het opwerpen der tusschenwerken, maar vooral aan het vrij maken van het schootsveld voor de forten en de tusschenstellingen verbonden was reusachtig. Het terrein tusschen en voor de forten is veelal sterk beboscht, grillig en zeer doorsneden. Diepe, steile ravijnen en holle wegen vormen voor de fortartillerie evenzoveel doode hoeken, die door aan te leggen veldwerken zouden moeten worden bestreken.

Wat in vredestijd verzuimd was, moest in oorlogstijd maar door het Belgische leger worden ingehaald.

De Duitse generale staf zal hiervan natuurlijk tot in vele details kennis hebben gedragen. En wanneer zulks niet reeds het geval zou zijn geweest door eigen nasporing, dan ware de aandacht er wel op gevestigd door geschriften van Fransche zijde. De generaal *Herment* geeft in den „Spectateur militaire” van 1913 eene zeer gedetailleerde beschrijving der „Position Fortifiée de Liège”, waarin de zwakke zijden worden blootgelegd en waarbij zelfs de voor den aanvaller geschikte geschutopstellingen worden aangewezen. Ook de Belgische generaal *Dejardin* oordeelde reeds in 1905 dat de Maasvestingen „inutiles, inefficaces, dangereuses” waren.

BESCHRIJVING DER VESTING LUIK.

Aan de beschrijving van „l'Etat des forteresses belges et sa répercussion sur la défense de notre frontière du Nord” van generaal *Herment*, aan „la Vie Militaire” van 1913 en aan andere bronnen wordt het navolgende, korte overzicht ontleend. (Zie de schetsen.)

De stad Luik, laag in het Maasdal gelegen, telde in 1914 171.000 inwoners, met de aangrenzende, dichtbevolkte gemeenten zelfs 500.000

zielen. De Maas is aldaar ongeveer 130 M. breed. Bij Luik stroomt de Ourthe, die te voren de Vesdre heeft opgenomen, in de Maas, door middel van een kanaal de „dérivation” dat in de stad als het ware een tweede Maastak vormt. Benedenstrooms, evenwijdig met de Maas, loopt het kanaal naar Maastricht.

De stad is omringd door 12 betrekkelijk kleine, doch bij den bouw zeer krachtige pantsereenheden, gelegen 7 à 9 K.M. van het stadscentrum, op hoogten van 150 tot 270 M. De onderlinge afstand wisselt tusschen 3 en 4 K.M. af.

Deze forten moesten, tevens in verband met den gordel om Namen en de versterkte plaats Huy, zooveel mogelijk Maasovergangen afsluiten.

De Luiksche forten deden dit voor de navolgende overgangen:

spoorwegbrug bij Saint Lambert,

idem te Luik Zuidzijde (val Benoit),

hangende brug te Seraing,

brug te Ougrée,

zes bruggen in de stad Luik, zoowel over de Maas als over de „dérivation”;

brug te Herstal,

brug te Argenteau.

De bruggen te Engis beZ. en te Visé beN. Luik, werden onvoldoende door de fortartillerie bestreken. De brug te Visé ligt op 6500 M. van fort Pontisse. Om het vuur daarop te kunnen regelen, was observatie van uit de voorgelegen hoogten te Oupeye noodzakelijk.

Er zijn 6 groote en 6 kleine forten, onderling verbonden door een militairen straatweg. De groote forten hebben een infanteriebezetting van 1 compagnie, de kleine forten van $\frac{1}{2}$ compagnie.

De groote forten zijn: Barchon, Fléron, Boncelles, Flémalle, Loncin en Pontisse.

De kleine forten zijn: Evegnée, Chaudfontaine, Embourg, Hologne, Lantin en Liers.

Met den bouw der forten is in 1888 begonnen; in 1891 waren zij gereed. Zij hebben meerendeels driehoekigen vorm, enkele die van een trapezium. Het driehoekige tracé vereischt voor de grachtbestrijking slechts een dubbelcontrescarpkoffer en, in de keel, 2 flankkazematten.

De groote forten zijn voorzien van:

twee pantserkoepels, elk voor een houwitser van 21 c.M.,

een id. , voor 2 kanonnen van 15 c.M. lang,

twee id. , id 2 id. id. 12 c.M.,

vier hefkoepels, elk voor een snelvuurkanon van 5,7 c.M.

De vuurmonden hebben hydraulische affuitremmen en voorbrengveeren.

De kleine forten hebben slechts één houwitser van 21 c.M. en 2 kanons van 12 c.M.

Elk der forten heeft bovendien een zoeklichtkoepel.

De koepels zijn van de Grusonwerke of Cockerill en hebben een minimaal schietgat.

Deze gepantserde geschutopstellingen bevinden zich — de 5.7 c.M. uitgezonderd — in een betonmassief van ± 80 M. lengte en ± 40 M. breedte (volgens andere gegevens 124×53 M.); 5 M. boven het terreplein. Daaromheen loopt een infanterieborstwering, dik 8 M., met een vuurlijnhoogte van 3.5 à 4 M. en een commandement van 2.5 M.

De droge gracht om het werk is 6 M. diep, 10 M. breed en voorzien van een contrescarpmuur; op 50 M. van de gracht is een 10 M. breede doornenheg. Bij sommige forten werden op de naderingswegen nog fougassen aangelegd. De totale vuurlijnlengte bedraagt 200 M. voor de groote, 130 M. voor de kleine forten. De bezetting is ondergebracht in keelkazematten

In het centrale gedeelte is een groote galerij (poterne), 80 M. lang en 8 M. breed. Deze dient om de reserven te beschermen in afwachting van het bezetten van de vuurlijn.

Aan de vuurlijn zijn geen traversen en geen uitkijkposten.

Er zijn geen waarnemingskoepels. De beschermde mangaten in de koepels der 12 en 15 c.M. kanonnen en de zoeklichtkoepel worden voor waarneming gebruikt. Ook werden de hefkoepels van 5.7 in 1913 voorzien van periscopen.

De pantserkoepels hebben een bovendikte van 20 c.M. zacht staal. Zij worden door 6 man in 2 minuten rondgedraaid

Vermoedelijk hebben de lokalen met spanning van $5\frac{1}{2}$ M. een geweldikte van 2.5 M. cementbeton. De vensters kunnen geblindeed worden door, in de daarvoor bestemde sponningen, stukken rail aan te brengen.

Volgens een mededeeling van het bureau van onderzoek van de „Verein deutscher Eisen-Portlandzementwerke” zijn 2 stukken van het stampbeton der Luiksche forten onderzocht, voorwat de bindmiddelen en de hardheid betreft. Er werd vastgesteld, dat het beton behoorlijk gemengd en de verhouding goed was, verder dat het een vet mengsel was. Als bindmiddel bleek geen Portlandcement, doch kalk of natuurcement te zijn gebruikt. Daarom was ook de hardheid van het beton zeer gering en slechts ongeveer $\frac{1}{3}$ van de hardheid, welke bij gebruik van portlandcement kan worden bereikt.

Uit deze mededeeling blijkt evenwel niet waarvan het onderzocht beton afkomstig was, n.l. van de gewelven, dan wel van de voor- of achtersluitmuren. Immers alvorens aan den bouw der kazematten enz. over te gaan werden in het kamp van Brasschaet in 1889 proeven genomen, die volgens Brialmont, uitwezen dat voor de gewelven uitsluitend Portlandcement gebruikt zou moeten worden. Dat voor de sluitmuren kalkcement gebruikt zou zijn, wijst niet op achterlijkheid in den fortenbouw in de negentiger jaren. Een andere vraag is of het niet raadzaam ware geweest de forten beter te moderniseeren, naar het Fransche voorbeeld, waar omstreeks 1909 forten van Verdun van gewapend beton werden voorzien.

Een groot nadeel dezer forten was dat de waarneming daaruit ten

behoefte van het artillerievuur zeer gebrekkig was. Men hoopte hierin te kunnen voorzien door telefonisch verbonden waarnemingsposten in het voor- en tusschenterrein.

De totale bewapening van de vesting bedroeg 400 vuurmonden. De artilleriebezetting der groote forten was \pm 560 man, der kleine forten \pm 360 man. Voor de infanteriebezetting der forten werd, in geval van een aanval, op versterking door $\frac{1}{2}$ compagnie der vakbezetting gerekend.

Betreffende het voor- en tusschenterrein van de forten, die bij den aanval der Duitsche troepen een rol hebben gespeeld, zij het navolgende vermeld.

Bonnelles; hoogte 244 M. Het fort is omringd door uitgestrekte bosschen, die de vuuruitwerking zeer beperken.

Oostelijk o.a. nadert het zware hout van het „Bois de St. Jean”, doorsneden door tallooze ravijnen en steilten, tot 1000 M. het fort; verscheidene wegen vergemakkelijken een doordringen tot Remory en de brug van Ougrée.

In front liggen binnen 1600 M. de bosschen van Plainevaux en Nomont, die het fort met 20 M. domineeren. Westelijk naderen de bosschen van la Neuville, langs het ravijn van de Bonnellesbeek, de fortgrachten tot 200 M.

Zeer omvangrijke arbeid zou moeten worden verricht, om den sector Maas bovenstrooms—Ourthe in staat van verdediging te brengen.

Op 5 Augustus, als deze sector wordt aangevallen, is de verdedigings-toestand dan ook verre van rooskleurig. Er is een reeks redouten en loopgraven vluchtig aangelegd geworden. Het schootsveld is zeer onvoldoende, o.a. in het „Bois de Saint Jean” waarvan een gedeelte niet geveld is kunnen worden (mededeelingen van den aalmoezenier P. de Groote in Buffin's „Récits de Combattants”).

De sector Ourthe—Vesdre in eveneens zeer geaccidenteerd; de aanvaller loopt, hier doordringend, evenwel als het ware in een zak.

In den sector Vesdre—Maas benedenstrooms liggen:

Fléron, hoogte 270 M. en Evigné, hoogte 250 M., welke te samen een uitgebreid plateau, dat naar Hervé tot 290 M. oploopt, beheerschen. Over dit plateau loopten de hoofdweg en het enkelspoor naar Aken.

De 2 forten liggen op een onderlingen afstand van 3200 M. en zijn resp. 8 en 9 K.M. van Luik verwijderd. De weg, die hen verbindt, loopt over Retinne en is goed gedekt.

Het is mogelijk om van uit Hervé geheel gedekt Soumagne te bereiken o.a. door het dal der Soumagne, dat 80 M. beneden Fléron ligt.

Volgens generaal Herment, zouden de hoogten van Soumagne—Micheroux, die op 3200 M. van Fléron liggen en die tegen fort Evigné gedekt zijn door de kam van het plateau, kunnen dienen als stelling voor de artillerie van den aanvaller. Eveneens kan de aanvalsartillerie op 3200 M. tegenover Evigné in stelling komen op de hoogten van

Noble—Haie. De Duitschers hebben in 1914 van deze inlichtingen uit Fransche pen een dankbaar gebruik weten te maken.

Barchon beheerscht de dalen der beken die evenwijdig aan en Oost van de Maas loopen. Evenwel heeft het fort slecht inzicht in het Maasdal zelf

De afstand tot Pontisse bedraagt 3800 M.

De lijn Favrechamps—Blegny—Trembleur domineert op 3 K.M. het fort.

Pontisse ligt 7800 M. van het centrum van Luik.

Tusschen Hermée en Oupeye is, op 1600 M. afstand van het front Pontisse—Liers, een goede, beheerschende uitgangstelling voor den aanvaller, welke stelling bereikt kan worden zonder uit het fort Pontisse te worden gezien.

Liers op 3800 M. van Pontisse kan laatstvermelde positie wel onder echarpeerend vuur nemen, maar het dorp Hermée belet direct vuur met zicht.

Omtrent de verdere werkzaamheden, waarvan de uitvoering voor een goed verzekerde verdediging onontbeerlijk moest worden geacht, schrijft generaal Herment nog in 1913:

„De opruimingen te verrichten om de forten vrij schootsveld te geven „en hun (groot) flankement te waarborgen, de op te werpen infanterie- „werken en te bouwen tusschenbatterijen, de op te richten materialen- „en gereedschapsdepots, het smalspoor dat de verpleging en de mu- „nitieaanvulling moet verzekeren, de uitbreiding van het telegraaf- en „telefoonnet om waarnemers, batterijen en infanteriecommandanten „onderling te verbinden, zal wel zeer zeker zijn bestudeerd, „maar er is veel arbeid te verrichten, die nog niet „is begonnen.”

15.000 arbeiders zouden volgens dien schrijver gedurende 30 dagen moeten arbeiden voordat Luik „in staat zou zijn een beleg te doorstaan”.

Inderdaad zullen op 2 en op 3 Augustus ongeveer 30.000 burgerwerklieden aan de loopgraven in de tusschenstellingen enz. werken. Maar daarna was het... te laat. Buffin schrijft hierover (blz. 20: mededeeling van Kolonel Stassin, chef van den staf) „En quelques „jours, il faut tout prévoir, tout organiser.... détruire les maisons „génant le tir, construire des tranchées et des abris, enfin préparer mille „choses pour achever, compléter, perfectionner la défense des forts.”

Bij de manoeuvres in 1910 waren tusschenbatterijen (batteries d'intervalles) bestaande uit veldkanon- en houwitserbatterijen gebouwd en wel een 3 tal in het vak Barchon—Evegnée. Tusschen deze forten was een schans (redoute) voor $\frac{1}{2}$ compagnie gemaakt, lang 80 M., diep 30 M. met schuilplaatsen en dekking tegen G. K. T. vuur. Een permanent karakter droegen deze werken evenwel niet.

De minimum wenschelijke bezetting is 34 000 man (Herment), of, volgens generaal-majoor Hoogeboom 33.320 man.

Uit het feit dat Luik als kringstelling is gebouwd, is reeds af te leiden dat door den Belgischen generalen staf gerekend werd op, althans rekening gehouden werd met, schending door Duitschland van Nederlandsch grondgebied. Immers, wanneer op aanleuning aan Nederland vertrouwd was, dan waren de kosten en de arbeid besteed aan de werken W. van de Maas beter gebruikt geweest voor uitbreiding der forten Noordelijk tot de Nederlandsche grens, Zuidelijk tot Huy en Namen.

De Citadel en het fort la Chartreuse zijn verouderde werken (gebouwd in 1650). Van de Citadel is slechts de kernomwalling behouden gebleven, alle bastions, ravelijnen en andere voorwerken waren veranderd in het „Citadelpark”.

TROEPENINDEELING VERDEDIGER.

Voor de verdediging van de positie Luik waren aangewezen de vestingbataljons samen te stellen uit de oudste lichten. De legerwet van 1913 beoogde bij mobilisatie de vorming van „bis”regimenten, met een nummer dat 20 hooger was dan het stamregiment, welke 2 regimenten dan tot dezelfde gemengde brigade van het veldleger zouden behooren. Verder moesten „ter”regimenten voor den vestingdienst opgericht worden. Deze laatste formatie is niet voldoende tot haar recht gekomen, omdat de legerwet nog niet lang genoeg was doorgewerkt.

Aan de verdediging van Luik moest verder meerdere kracht worden bijgezet door indeeling van de 3e Divisie van het veldleger. De Commandant dezer divisie, sinds Januari 1914 Luitenant-Generaal Leman, was tevens „Gouverneur militaire” van de versterkte positie Luik, met als chef van den staf kolonel Stassin.

Evenwel lag het in de bedoeling, dat de 3e Divisie slechts ingedeeld bleef, totdat de „mobilisatie der vesting voltooid was” om, „wanneer de omstandigheden zulks vereischten” de Divisie weer bij het veldleger aan te trekken. Slechts de XIVe Gemengde Brigade was als blijvende kernbezetting, boven de vestingtroepen aangewezen.

Wees het bovenmedegedeelde op een optreden van de 3e Divisie „buitengaats” d. i. op een actieve verdediging van het voorgelegen terrein ten einde tijd te hebben de mobilisatie der vesting te voltooien, tot een dergelijk optreden is het allerm minst gekomen.

De samenstelling der 3e Divisie was na de verdubbeling de volgende:

XIV Gemengde Brigade (G. B.)	XII G. B.	XI G. B.	IX G. B.
14 R. I.	12 R. I.	11 R. I.	9 R. I.
34 R. I.	32 R. I.	31 R. I.	29 R. I.
3 batterijen à 4 v. m.	id.	id.	id.
1 mitr. Comp. à 3 sectiën	id.	id.	id.
1 peloton marechaussee	id.	id.	id.

3e Reg. Veld-Art. à 3 afdeelingen,
 1 Bataljon Genietroepen,
 2e Regiment Lanciers,
 Totaal 18.000 à 20.000 man.

De regimenten tellen 3 bataljons, 14 R. I. evenwel 4 bataljons.

Aan vesting formaties waren dan nog ingedeeld 12 batteries simples de la Meuse en eenige compagnieën vestingpioniers.

Aan de verdediging heeft verder nog de XV G. B., onder bevel van generaal-major Massart, deelgenomen, welke door Generaal Leman van Huy aangetrokken is geworden (1e en 4e Regiment Jagers te voet, 3 batterijen à 4 vuurmonden, 1 mitrailleurcompagnie à 3 sectiën, 1 peloton marechaussee).

Ten slotte was nog aanwezig, de burgerwacht, volgens Kapitein Battine (Daily Mail) 10.000 man sterk. Deze kunnen evenwel voor wat de daadwerkelijke verdediging betreft wel buiten beschouwing worden gelaten: „the fact of their not being soldiers prevented their „being used for any active work” schrijft een der schutters (P. Hamelius). De „Garde Civique” werd dan ook voor internen dienst gebruikt.

De Maas bij Huy werd verdedigd door de XV G. B. (Zie boven.)

Het stelling-hoofdkwartier was gevestigd in de Sainte Toistraat gelegen bij de kanonnengieterij in het N.O. gedeelte van de stad.

Een installatie voor draadlooze telegraphie, die in verbinding stond met Antwerpen, was opgericht bij de St Walburgskazerne.

Te Bressoux een voorstad ten W. van Jupille was op het oefenings-terrein een veepark aanwezig.

In een postduivenkazerne waren een 400-tal duiven „hokvast”.

Het vliegkamp van de stelling bevond zich bij de voorstad Ans.

EERSTE BELGISCHE MAATREGELEN (TOT 4 AUGUSTUS).

Op 29 Juli werden in België 3 lichten (1910, '11 en '12) opgeroepen en daarmee eene „demi-mobilisation” verkregen. Met de onder de wapenen zijnde lichte 1913 werd het versterkte vredeseffectief: 100.000 man.

Op deze „demi-mobilisation” werd gerekend om op de eerste gebeurlijkheden voorbereid te zijn. Immers de „Echo de Paris” schrijft in een correspondentie uit Brussel van 15 Maart 1913, in verband met een mogelijke Duitse overvalling:

„Chacune de nos divisions d'armée possède sur place les armes „et tenues pour trois classes rappelées et les munitions d'infanterie et d'artillerie pour une bataille. Tout le centre du pays est donc „fortement couvert... Une surprise est impossible; notre mobilisation est assurée et notre armée de campagne, par le rappel de „trois classes, qui s'équipent sur place est mise à peu près entièrement sur pied de guerre en un jour.”

„A peu près entièrement!” Ongewettigd en zorgeloos optimisme! Op 1 Augustus 1914 bedroeg de sterkte der bataljons na de halve-mobilisatie nog slechts $\frac{2}{5}$ van de oorlogssterkte.

Ook geeft de herhaalde verzekering, dat 3 lichteningen ter plaatse kunnen worden uitgerust, te denken over de wijze van uitrusten en bewapenen der andere lichteningen.

Eerst 7 uur nam. van 31 Juli werd de algemeene mobilisatie: opkomst der lichteningen 1901 t/m 09 gelast.

Een mobilisatie bij stukjes en beetjes moet op het snelle verloop van het geheel een vertragende invloed hebben. Het spoorwegvervoer voor de opkomst moet als het ware in een herhaling vervallen; de later opkomenden vinden hun onderdeelen veelal vertrokken.

2 Augustus om 7 uur nam., Belgische tijd, verzoekt Duitschland aan België doortocht voor zijn troepen, teneinde „den aanval door België heen, die het gevolg van een voorgenomen opmarsch van Fransche „troepen over Givet en Namen zou zijn, te voorkomen (prévenir).”

Den volgenden dag om 6 uur voorm. geeft België een weigerend antwoord.

Door de 3e Divisie zijn intusschen verschillende maatregelen genomen.

De XIIe G. B. wordt in Tongeren samengetrokken met 1 bataljon II — 12 R. I. vooruit aan de Maas beZ. de Nederlandsche grens.

Onderdeelen van het 2e Regiment Lanciers verkennen in Oostelijke richting tot nabij de Duitsche grens.

In het algemeen worden geen voorstellingen ingenomen.

In den nacht van $\frac{1}{2}$ Augustus ontvangt de Commandant van II — 12 R. I., Majoor Collijns, de opdracht om de bruggen van Visé en Argenteau te verdedigen. De Majoor Collijns heeft op zeer openhartige wijze de lotgevallen van zijn bataljon medegedeeld.

Hij alarmeert zijn bataljon in de kazerne in de Citadel en marcheert er, 400 man sterk, mede af 2 Augustus om 7 voorm. is het Bataljon te Visé.

Wij zullen later zien dat ook de Duitsche bataljons nog niet geheel gemobiliseerd zijn en, op het oogenblik van den aanval, 500 à 750 man sterk zijn.

Collijns gebruikt den 2 Augustus om de verdediging te „organiseeren”: een compagnie bezet de brug van Visé, een andere die van Argenteau, op 3 K.M. onderlinge afstand.

De Belgische compagnie bestaat uit 3 „pelotons”. Eén peloton, dat dus 30 man sterk was, bewaakt de doorwaadbare plaats te Lixhe, 1500 M. Noord van Visé, onmiddellijk aan de Nederlandsche grens. De reserve, $1\frac{2}{3}$ compagnie, wordt in Haccourt gelegerd.

's Avonds komt de Kapitein Chaudoir, Commandant der Jagers te paard van de Luiksche burgerwacht. Het ontbreekt dezen ruiters aan van alles; zij hebben zelfs geen karabijn. Hun wordt opgedragen de Maasvallei en het Geerdal in N. richting te bewaken.

Het is 3 Augustus voor de ondercommandanten zeer moeilijk om inzicht te krijgen in den algemeenen toestand. Allerlei gerucht doet de ronde. Zelfs telephoneert de staf van de 3e Divisie, dat Duitsche troepen door Nederlandsch Limburg in opmarsch zijn.

Majoor Collijns krijgt echter door telephonische navraag bij de marechaussee-posten en bij den commandant van een peloton van het 2e Lanciers, opgesteld bij de Nederlandsche grens, zekerheid dat zulks niet het geval is en maakt dienovereenkomstig melding aan den Divisiecommandant. Het zal vermoedelijk het uitladen van deelen van de 34e Duitsche Infanterie Brigade te Herzogenrath in den nacht van 3/4 Augustus en de marsch daarvan kort langs onze grens zijn geweest, die aan deze geruchten voedsel heeft gegeven.

Inmiddels neemt de bataljonscommandant te Visé als vaststaande aan, dat in den namiddag van 3 Augustus 2 vijandelijke Cavaleriedivisiën België zijn binnengerukt, waarop hij last geeft de bruggen te doen springen. Met het opblazen der bruggen was door den staf der 3e Divisie den ingenieur Delattre „spécialiste en explosifs” belast.

Deze heeft de mijnladingen reeds in de zware steenen peilers en tegen het bruggedek geplaatst, terwijl buskruitworsten langs de ijzeren leuningën zijn gelegd.

Hoewel voor meerdere zekerheid een lading, dubbel zoo sterk als de theoretische, is aangebracht, blijven na de ontploffing beide bruggen zelfs voor voertuigen te gebruiken.

Om 6 uur 's avonds zijn nieuwe ladingen gereed.

De middelste van de 7 peilers van de brug van Visé breekt kort boven de waterlijn af. Over eene lengte van 50 M. storten de 2 middenvakken van de brug in de Maas. Maar nu knappen door den schok ook alle telegraphische en telephonische verbindingen af!

VOORBEREIDINGEN AAN DUITSCHE ZIJDE.

4 Augustus 6 voorm. (7 voorm. Duitsche tijd 1)) verklaart Duitschland aan België dat het „— desnoods met wapengeweld — zich „genoodzaakt ziet de veiligheidsmaatregelen te nemen, die, tegenover „de „menaces françaises” als onvermijdelijk moeten worden beschouwd.”

De bruggen bij Argenteau en Visé zijn dus feitelijk te vroeg opgeblazen, de meer belangrijke Maasbruggen in Luik zelf zullen nagenoeg alle ongerept den Duitschers in handen vallen.

„Belgien ist Feind”, zoo begint het marschbevel van een der Duitsche Infanteriebrigades (de 34e) die aan de grens samengetrokken is en...., als op één ruk, zetten zich daar de troepen in beweging. Om 8¹⁰ voorm. overschrijden de eerste atdeelingen de Belgische grens.

Wat was inmiddels aan Duitsche zijde geschied? Nimmer zou het

1) De tijdopgaven zijn verder volgens Duitschen tijd.

mogelijk zijn geweest eene oorlogshandeling beter tot in alle onderdeelen voor te bereiden als deze.

Zooals punt 50 van de Deutsche „Anleitung für den Kampf um Festungen" aangeeft, moeten in vredetijd uitvoerige gegevens over buitenlandse vestingen, dus ook over de vesting Luik, verzameld en in een „Denkschrift" stelselmatig op schrift en in kaart zijn gebracht geweest.

De aanvaller had een positief doel voor oogen; hij kon feitelijk met gegeven grootheden werken. Zijn object lag kort aan de grens. De Noordelijke flank was aangeleund, immers van Belgische zijde was stellig geen poging tot neutraliteitsschending van Nederland te vreezen, en zeker niet wanneer Duitschland het Nederlandsch gebied ontzag. Het grootste gedeelte van de voorbereiding: de aanwijzing der troepen, het vervoer daarvan, de keuze der bevelhebbers, de algemeene verkenning der naderingswegen in vredetijd, de verpleging enz. enz., alles kon zich naar een nauwkeurig omschreven, grondig uit te werken plan regelen.

De groote moeilijkheid was evenwel dat de eigenlijke taak, die op de Deutsche troepen gelegd was zoo buitengewoon zwaar, bijna onuitvoerbaar was. Immers het stormenderhands doorbreken van een nog intacte vestinggordel was zelfs den Japanners bij een niets ontzienden eersten aanval op Port Arthur mislukt.

De onberekenbare faktor: moreel, zou bij de troepen van beide partijen, die nog geen kruitdamp hadden geroken, den doorslag moeten geven.

Voorts moest bij de voorbereiding de geheimhouding absoluut verzekerd zijn. Vandaar dat zelfs de Brigadecommandanten en verdere Commandanten te voren nagenoeg niets geweten hebben, zoodat b.v. geheime verkenningen enz. hunnerzijds niet kunnen geschied zijn. Hoewel in voldoende hoeveelheid kaarten 1 : 60.000 waren uitgereikt, zullen dan ook in den nacht herhaaldelijk verkeerde wegen worden genomen en kruisingen van colonnes plaats hebben, hetgeen niet te verwonderen valt.

TROEPENINDEELING AANVALLER.

Voor de overrompeling en het snel bedwingen van Luik zijn zes gemengde brigaden bestemd geweest n.l. infanteriebrigaden à 2 regimenten, enkele versterkt met jagerbataljons of regimenten eener andere infanteriebrigade, zoomede met veldartillerie, lichte en zware veldhouwitsers, doch zelfs ook enkele met zware mortierbatterijen van 21 c.M.

De aangewezen brigaden behoorden niet tot de troepen uit de grens-districten. Op een enkele uitzondering na, werden zij van ver beO. den Rijn bij duisternis in de treinen geladen en kort aan de grens, bijna alle eveneens bij donker, uitgeladen, hetgeen de geheimhouding ten goede kwam.

Een overvalling door quasi voor manoeuvres in de kampen van Mal-

medy en Elsenborn samengetrokken troepen, zooals door Fransche schrijvers voor den oorlog als waarschijnlijk werd aangegeven, heeft dan ook niet plaats gehad. Integendeel, het kamp van Elsenborn wordt 28 Juli 2 voorm. verlaten door de aldaar oefenende brigade van het XXI Legerkorps.

In den middag van 31 Juli 1914 vaardigt de Duitsche Keizer de „Erklärung des Kriegszustandes” voor het Duitsche rijk, behalve Beieren, uit.

In geval van dezen toestand van oorlog moet, naar de Strassburger Post van 1—8—'14 heeft medegedeeld, een gedeelte der verlofgangers, volgens de aanhechting in de betrokken „Militärpass” (zakboekje), reeds opkomen. Dit schijnt intusschen alleen voor de grensdistricten, althans niet voor de hier bedoelde brigaden te hebben gegolden.

3 Augustus 6⁴⁵ voorm. werd de oorlog aan Frankrijk verklaard, 24 uur later het forceeren van Belgisch gebied aangekondigd, doch reeds in den avond van 2 Augustus was het raderwerk aan den gang gezet om den veldtocht met de „coup de main” op Luik te kunnen inleiden.

De hiervoor bestemde troepenmacht vormde het Maa s l e g e r onder bevel van den Commandant van het Xe Legerkorps, Generaal der Infanterie von Emmich, aan wien, niet diens eigen chef van den staf, doch de Commandant der 85e Infanterie Brigade (garnizoen Straatsburg!) Generaal-Majoor Ludendorff als chef van den staf was toegevoegd.

Troepenindeeling (van Noord naar Zuid):

A. Versterkte 34e Infanterie Brigade (I. B.), van IX Legerkorps (L. K.).

Commandant: Generaal-Majoor von Kraewel.

89e Grenadier regiment } 34 I. B.

90e Fuselier regiment }

25 R. I. van VIII L. K. (Aken).

7e Jager Bataljon van VII L. K.

Een afd. veldartillerie.

Enkele eskadrons.

B. Versterkte 27e I. B., van VII L. K.

Commandant: Generaal-Majoor Fleck.

16 R. I. } 27 I. B.

53 R. I. }

Vermoedelijk ook 65 R. I., van VIII L. K. (Keulen).

Veldartillerie.

1 à 2 eskadrons.

Zware veldhouwitsers

21 c.M. mortier bataljon } Fusz art. regiment No. 7.

C. Versterkte 14e I. B., van IV L. K.

Commandant: Generaal-Majoor von Wussow.

27 R. I. } 14 I. B.

165 R. I. }

4e Jager Bataljon.

Een afd. van 4e Regiment Veldartillerie en 1 batterij lichte veldhouwitsers.

1 Eskadron.

Zware veldhouwitsers } Fusz art. regt. No. 4.
21 c.M. mortier bataljon }

D. Versterkte 11e I. B., van III L. K.

Commandant: Generaal-Majoor von Wachter.

20 R. I.

35e Fuselier regiment. } 11 I. B.

Een afd. van 3e Regiment Veldartillerie.

E. Versterkte 38e I. B., van X L. K.

Commandant: Generaal-Majoor von Oven.

73e Fuselier Regiment } 38 I. B.

74 R. I.

10e Jager Bataljon.

Veldartillerie.

F. Versterkte 43e I. B., van XI L. K.

Commandant: Generaal-Majoor von Hülsen.

82 R. I. } 43 I. B.

83 R. I. }

11e Jager Bataljon.

Veldartillerie.

Zware artillerie v/h veldleger.

De 2e en 4e Cavaleriedivisie, vormende een Cavaleriekorps (Höheres Kavalleriekommando: H.K.K.), onder Luitenant-Generaal von Garnier was op den rechtervleugel ingezet.

De 7e en 9e Cavaleriedivisie (H.K.K. 2) onder Luitenant-Generaal von der Marwitz vormde de bescherming van den Zuidelijken vleugel.

De infanterieregimenten tellen 3 bataljons en 1 mitrailleurcompagnie. De Jagerbataljons zijn zes compagnieën sterk, waaronder eene wielrijdercompagnie en eene mitrailleurcompagnie. De sterkte der bataljons was 15 à 18 officieren en 500 à 750 man, dus $\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ van de oorlogsterkte. De compagnieën telden zoodoende 120 à 180 geweren.

De bataljons van grootere sterkte hadden de reeds op 2 Augustus opgekomen reservisten kunnen indeelen. Zoo is b.v. I — 90 R. I. 500 man sterk; I — 165 R. I. totaal 750 man, een compagnie der 27 I. B. 172 man. De oorlogsterkte van het Deutsche Bataljon bedraagt 1050 man.

Eerst in het voorjaar van 1915 zou de vredessterkte van het Deutsche leger geheel de grootere sterkte hebben bereikt, bedoeld bij de Wet van 3 Juli 1913. Op 1 Augustus 1914 was de beoogde totale vermeerdering met 136.000 man, evenwel nog slechts voor de helft bereikt.

De eenheden met z.g.n. „grootte” vredessterkte, die tot het Maasleger behoorden, hebben dus niet allen de sterkte van 719 hoofden voor de

infanteriebataljons en 143 man, 100 paarden, 6 vuurmonden, 3 caissons en 1 waarnemingswagen voor de veldartillerie bereikt.

Eene Cavaleriedivisie telt: 3 brigaden à 2 regimenten van 4 eskadrons,
1 mitrailleurafdeeling à 6 mitrailleurs,
1 afd. rijdende artillerie à 3 batterijen van 4 vuurmonden,
1 pionierdetachement met:

1 zwaar } stations voor draadlooze telegrafie,
2 lichte }

1 berichtenafdeeling,

1 K.K.K. (Kavalleriekraftfahrerkolonne) als treincolonne.

De vredessterkte der Cavalerieregimenten (alle regimenten hebben sinds 1914 verhoogde vredessterkte) was 740 man en 726 paarden; de oorlogssterkte is 750 man en 800 paarden.

Voor het eerst zullen in dezen oorlog „bespannen 21 c.M. mortierregimenten” (à 2 bataljons) optreden.

Elk mortierbataljon telt 2 mortierbatterijen en eene lichte munitiecolonne. Het kanon, de affuit en radgordel met schild worden afzonderlijk vervoerd. De affuit is ingericht voor constanten, langen vuurmondterugloop (van 1.1 M.). De radgordel kan in 6 minuten worden omgelegd. De mortier heeft geen bedding meer noodig, hoewel het batterijgewicht 5000 K.G. bedraagt. Het vervoer geschiedt door 8 zware koudbloeds, die in stap de infanterie kunnen volgen. Met omgelegde radgordel is langzaam transport over korten afstand ook naast de wegen mogelijk. De mortier (feitelijk een houwitser L/12) verschieft een verlengde (5 kaliber) pikrinezuur granaat met of zonder vertraging, zwaar 119 K.G. met een lading van 19 K.G. De dracht is 8500 M., de gunstigste schootsafstand in verband met de v. is 5500 M.

De zware veldhouwitser van 15 c.M. heeft een dracht van 7400 M, een projectielgewicht van 40 K.G. en een projectiellading van 8 K.G. pikrinezuur. De vuursnelheid is 5 schoten per minuut.

Ook van dezen vuurmond waren batterijen à 4 houwitser ingedeeld.

Het Militär Wochenblatt 115 van 1914 zegt:

„Wie es möglich war in kürzester Frist nach Erteilung der belgischen Absage bereits mit stattlichen Kräften vom Niederrhein her „unter sorgfältiger schonung der holländischen Neutralität die belgische „Grenze südlich von Maastricht (?) zu überschreiten und urplötzlich vor „Lüttich zu erscheinen, wird für alle Zeiten ein glänzendes Beispiel „genialer Kriegsvorbereitung bleiben!”

Het blad is nog niet voldoende op de hoogte wanneer het zegt dat de strijdmacht van den Nederrijn komt.

De sterkte van de Deutsche troepenmacht is aan Belgische zijde sterk overdreven. Waar slechts brigaden van verschillende korpsen aanwezig zijn, denkt men deze korpsen in hun geheel voor zich te hebben. Het rapport van het Belgisch legerbevel kent den Duitschers 4 voudige overmacht, dus

eene sterkte van 120.000 à 14.000 man (blz. 13), elders zelfs 300.000 man toe (blz. 11).

Bij een gemiddelde sterkte der infanteriebataljons van 625 man was de infanteriesterkte ongeveer: $43 \times 625 = \pm 27.000$ man. De sterkte aan cavalerie bedroeg ± 18.000 man. Deze is evenwel feitelijk niet tegen de vesting zelve ingezet.

Een betrekkelijk zwakke troepenmacht, hoogstens 40.000 man, is dus opgetreden. De General-quartiermeister von Stein zegt daarvan dan ook kenmerkend in zijn bericht van 10 Augustus 1914: „ein „so kühnes Unternehmen kann man nicht durch Ansammlung überflüssiger „Massen vorher verraten.“

(Wordt vervolgd.)

**Opmerkingen naar aanleiding van het artikel
voorkomende in het Aprilnummer van de Militaire Spec-
tator 1917: „De dienst van het materieel in Liniën en
Stellingen”.**

Naar aanleiding van bovengenoemd artikel is het gewenscht te herinneren aan de artikelen in de Militaire Spectator 1888 blz. 423 en 786, alsmede aan het boekwerk „Onze Vestingartillerie”, dat in 1889 verscheen.

Aan de hand van de daarin voorkomende, zeer juiste, beschouwingen, die overeenstemmen met de grondslagen, waarop in 1915 het voorschrift B.M.V g.—A. '15 werd samengesteld, zou — uitgaande van den eenigen juiste stelregel: de troep moet al het materieel leeren kennen, gebruiken, beheeren en geschikt houden voor oorlogstijd — de organisatie moeten zijn als volgt.

Per stelling of linie wordt 1 regiment vestingartillerie ingedeeld. Aan den regimentscommandant, die tevens Hoofd van Sectie IV van het stelling- of liniehoofdkwartier is, wordt, voor den dienst van het materieel, toegevoegd:

1 hoofdofficier, 1 kapitein en 1 luitenant van het materieel, 1 adjudant-onderofficier-vuurwerker en 1 schrijver.

Per groep wordt ingedeeld 1 bataljon. Aan den bataljonscommandant, die in oorlogstijd 1ste T.O.A. van de groep wordt, worden, voor den dienst van het materieel, toegevoegd:

1 kapitein of luitenant van het materieel, 2 adjudant-onderofficieren-vuurwerker en de noodige sergeantmajoor- of sergeantvuurwerkers. De vuurwerkers vervangen de tegenwoordige conducteurs der artillerie. Een adj.-o.o.-vuurwerker is belast met het beheer van den verbruiksvoorraad van de groep en de andere is werkzaam ten bureele van den officier van het materieel.

De s-m- of s-vuurwerkers worden op de forten — zijnde thans bewaarplaatsen van materieel in vredstijd — de beheerders van het aldaar opgelegde materieel.

Bij het M. v. O. is ingedeeld een Generaal als Directeur van het materieel, waaraan worden toegevoegd: 1 kolonel en de noodige kapiteins voor het materieel en adj.-o.o.ⁿ en s-m-vuurwerkers. Genoemde kolonel is controleur van het materieel-beheer, evenals men thans heeft een controleur van de inwendige administratie der korpsen.

Alle finantieele en personeele zaken betreffende het materieelbeheer

worden geregeld door den administrateur van het regiment en de kwartiermeesters der bataljons.

De subalterne officieren van het materieel en de vuurwerkers worden opgeleid bij de Artillerie-Inrichtingen. De officieren van het materieel zijn uitsluitend belast met het materieel en behoeven geen schiettechniek en taktiek in de grootste volmaking te kennen zooals de troepenofficier, zij volgen echter wel schietcursussen, voor zoover die van belang zijn voor het kennen en het onderhoud van het materieel.

Per bataljon dient een exercitiebatterij beschikbaar te komen. Het materieel op die batterij wordt beheerd door een parkmeester, zijnde een vuurwerker, die eveneens bij den staf van het bataljon wordt ingedeeld en die voor dien dienst rouleert met de reeds vermelde vuurwerkers.

Voorts dient voor de geheele vestingartillerie één kaderschool te worden gevestigd, alwaar opgeleid worden:

- a. verlofs-officieren,
- b. sergeanten-majoor-instructeurs,
- c. sergeanten en
- d. kanonniers eerste klasse.

De kaderschool staat onder bevel van een hoofdofficier en heeft de navolgende onderafdeelingen:

a. de opleiding tot verlofs-officier. Deze geschiedt onder een kapitein te Utrecht.

d. de opleiding tot kanonnier eerste klasse. Deze geschiedt onder een kapitein te Gouda en vervangt de Instructie-Compagnie te Schoonhoven.

b. en c. De opleidingen tot sergeant-majoor-instructeur en tot sergeant. Deze geschieden te Nieuwersluis.

De korporaals vervallen en worden vervangen door kanonniers eerste klasse.

In oorlogstijd vormt de kaderschool met zijn personeel de kern van de depotafdeeling der Vestingartillerie.

Bij de kaderschool worden als instructeurs in de kennis van het materieel ingedeeld eenige officieren van het materieel en de noodige vuurwerkers.

Mat.

Onze Legerorganisatie zonder cavalerie?

De kap. Verberne en de ritm. Blokhuys.

In een opstel in dit tijdschrift van Maart 1917 heeft de kapitein Verberne (kortheidshalve verder als S. aangeduid) o. a. betoogd, dat de cavalerie als voor ons niet noodzakelijk zijnde, moet afgeschaft worden. Hoewel de redactie daarop aantekeningen heeft gemaakt — waarmede ik het volkomen eens ben — heeft zij hare meening niet gemotiveerd en ik had daarom gedacht, dat onmiddellijk een van onze strategen naar de pen zou grijpen, doch ik vermoed, dat zij het te druk hebben, vermoedelijk met het ontwerpen van legerorganisaties of operaties . . . zonder cavalerie. Opdat S. nu niet zal kunnen denken: „Wie zwijgt, stemt toe”, gord ik mij aan, niettegenstaande de warmte, om tegen zijne redeneeringen en gevolgtrekking tot het offensief over te gaan, te liever, daar een mijner voornaamste grieven tegen S.'s opstel hierin bestaat, dat hij zich m. i. blind staart op het passieve, op het polderland en op den loopgravenoorlog, door anderen eene karikatuur op den oorlog genoemd, uit bijzondere omstandigheden geboren, die zich vermoedelijk niet spoedig weer zullen voordoen. In zijn slotwoord: „Ik betoogde enz.” legt hij den nadruk op: Duizenden mitrailleurs voor het leger en voor onze stellingen, prikkeldraad 1) en honderden kanonnen. Dit heeft veel van passieve verdediging en sedert wanneer is daarvan iets goeds te verwachten? En heeft S. heelemaal vergeten den oorlog in het Westen tot November '14, en in Polen, Galicië, Koerland en Roemenië? Allemaal operaties, waarin de cavalerie een groot aandeel heeft gehad.

Ook spreekt S. hier van onze terreinen (spat. van S.) hiermede blijkbaar bedoelende het polderland. Wat hebben onze terreinen toch voor bijzonders? Omdat wij geen bergen hebben en een grooter percentage polderland? Behooren Limburg, Brabant, Gelderland, Overijssel en Drente niet meer tot Nederland of vechten wij alleen in de vesting Holland? En dan nog. De cavalerie vecht in alle terreinen, als het moet; heeft de Garde Kav. Div. niet aan den Yzer gevochten?

En dan verder van onze (spat. v. S.) landsverdediging. Kan die niet eens medebrengen, dat wij buiten ons land moeten vechten? Als we nog eens gemengd zouden worden in den wereldoorlog, is het dan zoo onmogelijk, . . . maar ik zal verder geen onderstellingen opperen. Zouden de Portugeezen ooit gedacht hebben in Frankrijk te strijden (om van de Belgen niet te spreken) en zijn we, om nu niet van Spanje en de

1) Alle spatieeringen van mij.

Onze Legerorganisatie zonder Cavalerie ?

Door de vele veranderingen, buiten mijn voorkennis aangebracht in mijn artikel, onder bovenstaanden titel in het Juli-nummer geplaatst, wensch ik dit stuk niet meer beschouwd te zien, als door mij geschreven.

GELDERMAN,
Majoor Huzaren.

Aug. 1917.

Door de bedoelde veranderingen acht ik mijn betoog zeer geschaad. De redactie van „de Militaire Spectator” heeft echter geweigerd, bovenstaand bericht op te nemen.

10 Augustus 1917.

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Gelderman', with a long horizontal flourish extending to the right.

Berezina te spreken, in 1815 niet in Parijs geweest en hoe is het in 30 gegaan?

Om nu dadelijk met dit gedeelte van S.'s opstel af te rekenen, wil ik het nog even hebben over onze magere beurs (spat. van S.), waarover hij zich blijkbaar ongerust maakt. Ik voorloopig volstrekt niet; als ik denk aan de grootsche plannen voor onze vloot en voor de Indische verdediging, aan de grif geplaatste leeningen, aan de zoete winstjes, in ons land gemaakt, aan het voortdurend drukke bezoek aan allerlei vermakelijkheden, om nog niet te spreken van de badplaatsen.

Ik kan dan ook niet gelooven, dat onze beurs zoo mager is; ik wed, dat eenige O. W.'ers graag die duizenden rookpluimvrije mitrailleurs op drievoet, het prikkeldraad en . . . eene flinke versterking van onze cavalerie cadeau zouden willen doen. Bovendien acht ik het verkeerd, dat wij militairen zelf zoo'n medelijden hebben met de Nederlandsche beurs; oorlog en marine worden in vergelijking van de burgerlijke departementen, tóch al zoo krenterig toebedeeld (ik spreek nu natuurlijk niet van den mobilisatietijd).

Om nu tot mijn eigenlijke onderwerp te komen, het verdedigen van ons arm hoopje cavalerie tegen S.'s zuinigheids- en opruimwoede, moet ik eerst mijne verbazing uiten over S.'s durf, om na herlezing van de voordracht van den ritmeester Blokhuis, (korthedshalve verder als B. aangeduid), die ik voor mijn persoon voor 90% onderschrijf, te zeggen, dat hij daarin geen reden tot bestaansrecht van de cavalerie in het algemeen en van de C. B. in het bijzonder heeft kunnen ontdekken. Mij dunkt, wie er dat niet in ontdekt, moet — ook in aanmerking genomen de door B. aangehaalde artikelen van den ritmeester van den Berg van Saparoea en den Reiterdienst van generaal von Bernhardi — wel hoorende doof zijn. Bovendien, na een duidelijk betoog van 20 blz. vóór het bestaansrecht der cavalerie is men er niet mee af door te zeggen: „Wij hebben de voordracht nog eens doorgewerkt, maar geen ernstige reden voor bestaansrecht kunnen ontdekken. De noodzakelijkheid van het bestaan was er niet in, noch vóór, noch na den loopgravenoorlog” doch dan is het m. i. zaak, argumenten voor die meening bij te brengen en die van B. te niet te doen, doch argumenten mis ik geheel. Als men nu 20 bldz. heeft doorgewerkt en men is het er niet mee eens, dan heeft men ook argumenten en kan en moet men zeggen, waarom men het er niet mee eens is, offe . . . maar dat mag ik toch niet veronderstellen, is S.'s betoog (?) slechts „pour le besoin de la cause”?

De gebreken, die aan onze cavalerie kleven en die B. opnoemt en die S. ijverig overneemt, hebben met het bestaansrecht toch niets te maken? Evenmin als de rookpluim van onze mitrailleurs iets afdoet aan het bestaansrecht der mitrailleurs in 't algemeen.

Om B.'s betoog nog met iets van meer recenten datum aan te dikken, beveel ik S. ter lezing aan het artikel van een der beste Duitsche

„Taktikers”, kolonel Immanuel, zelf infanterist, in het Mil. Wochenbl. 179 en 180 onder den titel: „Ist die Reiterei nach den Erfahrungen des Weltkrieges Zurückgetreten?” En nu kom ik nog niet eens met den dooddouner aan, door S. te wijzen op p. 194 Ontw. V.V., '15 aanvangende met: „De cavalerie leent zich door de veelzijdigheid van haar vermogen, het best voor den verkenningsdienst”!

Een van de twee punten, waarin S. het slechts met B. eens is, is toevallig weer in afschaffende en „anti-paarden” richting. (Ik meende te weten, dat toen S. vroeger wät trotsch aan het hoofd van zijne Mitr. Afd. reed, hij andere denkbeelden was toegedaan en hij wät graag met de cavalerie op manoeuvre ging en de gezamenlijke heldendaden bezong. Ook heb ik toen nooit gehoord, dat hij die Ieren, die hij nu te duur vindt voor cav.^{ie} en rijd. art.^{ie}, toen te kostbaar vond voor zijn mitrailleurwagens). Het is toevallig ook het voornaamste punt, waarin ik het met B. niet eens ben, nl. op het punt van de rijd. art.^{ie}. Ik acht die onmisbaar, met welke onmisbaarheid in het algemeen, de vredes- of oorlogsorganisatie natuurlijk niets uitstaande heeft. B. schrijft, dat omtrent het gebruik van rijd. art.^{ie} in vereeniging met cav.^{ie} in den tegenwoordigen oorlog nog niets is gepubliceerd. Ware het dan ook voorzigtiger geweest, om daarop te wachten, voor men zoo'n novum — zonder ondervinding — introduceert? In 3000 KM. mit der Garde-Kavallerie” van Dr. Vogel, een zeer belangwekkend boekje, wordt op dit punt veel bericht. B. dacht aan het gebruik van de rijd. art.^{ie} nog zooals vroeger, nl. bij het gevecht te paard, en dat ben ik met hem eens, dat dit hooge uitzondering zal blijven, hoewel cavalerieaanvallen (te paard) in den wereldoorlog zijn voorgekomen; doch ook in alle andere omstandigheden, het vasthouden van een défilé, het dekken van de flanken (vleugels) van een leger, vervolgings-, achterhoedegevechten (zie slot p. 272 C. R. II) is de rijd. art.^{ie} onmisbaar; de G. K. D. heeft, om zoo te zeggen, niet te paard geattakeerd, maar heeft daarentegen steeds opdrachten gehad, ook voor onze cav.^{ie}-brigade — in onze verhoudingen — geknipt, vleugel van een inf.^{ie}-divisie beveiligen, het tegenhouden of steunen van eene omtrekking, e. d. Welnu, bij die opdrachten en in onze terreinen (want het terrein om Lens, waar de G. K. D. veel gevechten heeft, is ongeveer het onze) heeft de rijd. art.^{ie} per batterij soms 800 schoten per dag gedaan! Gelukkig rattrapeert B. zich aan het slot van zijn betoog (blz. 184 Org. Krijgsw.).

Echter heb ik op dat punt met S. nog een appeltje te schillen. Hij zegt: de rijd. art.^{ie} kan beter vervangen worden door mitrailleurs, o. a. omdat zij meer uitwerking hebben 1). Hoe nu? Dan toch zeker alleen binnen de 1000 M. en op gesloten afdeelingen en dan moet het vizier nog precies goed zijn ook! Of heb ik het zoo mis, als ik zeg,

1) Hij voegt hier nog bij: „Tevergeefsche repliek werd nog ingebracht”. Met deze mindere fraaie uitdrukking bedoelt S. misschien: „Tevergeefsche werd nog repliek ingewacht”. Deze repliek tracht ik alsnu te brengen.

dat mitrailleurs beneden zeg 1200 M. op eene liggende, goed gedekte tirailleurlinie geen uitwerking hebben en boven 1200 op geen enkel doel (of het moest zoo groot zijn als b.v. eene gesloten brigade)?

Nemen wij b.v. een achterhoedegevecht. Wat hebben wij dan niet een enorm voordeel aan de rijd. art.^{ie}, die den vijand dwingt, zich reeds op veel grootere afstanden te ontwikkelen, waarbij de mitrailleurs nog rustig op één oor kunnen blijven liggen. En b.v. als de vijand een dorp op onzen marschweg bezet heeft en de C. C. B. wil dit dorp nemen. Dan kan de rijd. art.^{ie} den vijand al murw hebben gemaakt, vóórdát afgezeten huzaren, wielrijders en mitrailleurs zich in gevechtsformatie hebben ontwikkeld en kunnen beginnen te schieten. Natuurlijk zou ik de mitrailleurs niet willen missen en ben ik het met B. eens, dat 4 per regiment beter zijn dan 2, doch dat neemt niet weg, dat vóór de mitrailleurs nog kunnen beginnen, de rijd. art.^{ie} al lang haar nuttig werk begonnen heeft.

Qua bestaansrecht der cavalerie wil ik nog wijzen op veiligheidsafdeelingen; hier stuiten wij eveneens, als wij geen cavalerie hebben, op den duur op onoverkomelijke moeilijkheden en op „Aufreibung” van de infanterie en de wielrijders. Eene ongezochte hulp verschaft mij o. a. de majoor Bruyn op blz. 229/230 van Mavors n°. 5, waar hij eene kaderoefening bespreekt en waarbij een bataljon op marsch hoog terrein naast zijn marschweg heeft. Ik citeer: „Hadden we nu maar een kleine huzarenpatrouille, denkt hij (Ct. voorste patrouille, Schr.), die kon er even heen rijden en op de hoogste punten even blijven waarnemen, enz.”. „Gij (de leider, Schr.) moet al het kader op dit voordeel wijzen en op het nadeel, dat de infanterie lijdt als er geen cav.^{ie} beschikbaar is. Gij moet hen leeren, dat de infanterie zonder cavalerie bij den veiligheidsdienst veel meer dienst moet doen, en veel vermoeider wordt, en er veel meer tijd noodig is voor eene behoorlijke verkenning en beveiliging.... De comm.^t der spitscompagnie zendt dan ook 1/2 sectie zijtroep naar rechts uit, doch deze heeft tijd noodig om ter plaatse te komen, gedurende dien tijd moet de voorwaartsche beweging w e e r tot stilstand gebracht worden.... Was er eene cavaleriepatrouille bij de hand, dan zou de beweging geen oogenblik tot staan komen.... enz.”.

Nu wil S. ook wel een klein beetje cavalerie, nl. één eskadron per divisie (dit is het 2de punt van overeenstemming met B), doch dan zou ik hem echter dadelijk willen voorhouden, dat we nu reeds niet meer dan een klein beetje hebben, want het minimum, dat m. i. noodig zou moeten zijn, is, behalve de cav.^{ie} brigade, 2 eskadrons per divisie 1)

1) Dit is eene 2de punt van verschil tusschen B. en mij; een eskn. zal m. i. in tijd van oorlog, binnen 14 dg. niet meer bestaan; in Duitschland en Frankrijk neemt men in den bewegingsoorlog algemeen 2 of 3 eskns. aan, als het kan een regiment. De luit. Dupont, En campagne 14—15, spreekt voortdurend van demi-régiment, d. i. naar ik meen 3 eskns.

verder alle eskadrons 32 paarden sterker dan nu en dat alles boven en behalve het personeel en de paarden voor de Academie, rijsschool en depots, die ik als aanvulling noodzakelijk acht, in 't kort eene versterking van 1600 en 1700 paarden en dan heb ik nog niet gerekend op eene eventueele 5^e en 6^e divisie.

Tot nu toe hebben wij 't alleen over het bestaansrecht van de cavalerie gehad; ik beweer dat er bestaansnoodzakelijkheid is. S. beweert nu wel apodictisch, dat er geene noodzakelijkheid is noch voor noch na den loopgravenoorlog, doch wat weet hij ervan, wat er na den loopgravenoorlog zal gebeuren; op zijn profetengaven bouw ik niet; het eenige, dat we wel weten, is, dat bij de vrijwillige ontroofing door de Duitschers van de streek bij Noyon enz., zij dadelijk cavalerie plaatsten in de achterhoede en dat de Engelschen hunne cavalerie vóór lieten komen; ook bij de verschillende offensieven hield de entente groote cavaleriemassa's gereed, om bij gelukten doorbraak dadelijk vooruit te gaan.

Wat aangaat de verkenning, rekt S. vooreerst op 1 bat wielrijders per divisie en dat eene eskadron cavalerie. Neen, de wielrijders behooren in hoofdzaak bij de C. B; ik ga daarin geheel mee met het betoog van B. En voor de verkenning kunnen de wielrijders de cavalerie niet vervangen.

Tegen het betoog van B. op blz. 158—160 Brg. Krijgsw. brengt S. in 't geheel geen argumenten; ik geloof ook niet, dat er tegen in te brengen zijn. Laten wij eens een geval aannemen: Onze divisies staan of in Brabant of Limburg of Gelderland of Oostelijk deel van Utrecht of Overijssel, enz. (Om niet verdacht te worden van gebrek aan neutraliteitsgevoel, laat ik in het midden of het gaat tegen X. of tegen Y.). Ik onderstel, om zooveel mogelijk in de lijn van S. te blijven, dat eene overmacht ons aanvalt en dat wij langzaam, al vechtende, terug moeten. Ten slotte richt het veldleger zich in eene gunstige stelling in voor eene hardnekkige verdediging (om Hindenburg of Pétain niet op ideeën te brengen, duid ik de stelling niet nader aan!) Nu vermoed ik, dat de Commandant van het Veldleger, wel gaarne zou willen weten, van welke zijde — met het oog op het plaatsen zijner reserves — hij den hoofdaanval heeft te verwachten. De C. B. Bestaat echter niet en dat eene esk.ⁿ per divisie zal, wel langzamerhand „aufferieben” zijn. De wielrijders (zonder art.^{ie}) zullen het dus moeten doen (ik neem aan, dat de kunstwegen nog in berijdbaren toestand zullen zijn, wat ik hard betwijfel). Zullen zij den C. V. de benodigde gegevens brengen? Neen, dat zullen zij niet. Er zullen misschien massa's berichten inkomen, b.v.: Alle overgangen over de x-rivier of over het y-kanal sterk bezet, enz. enz.! Is het zeker, dat wij dat van de wielrijders zullen hooren? (over de luchtvetkenning zie hieronder). Zullen zij kunnen doordringen tot die overgangen? Zullen zij niet, v o o r u i t r u k k e n d e op de kunstwegen dan wel daarop achtergelaten als achterhoede spoedig of op vijandelijke wielrijders, of op cav.^{ie}

met wielrijders, c.q. inf.^{ie} op auto's, stuiten zoodat zij (de eigen wielrijders) veel kans hebben, in de meeste gevallen onmiddellijk recht achteruit terug te kunnen gaan en te melden, dat zij daar en daar die en die ontmoeting hebben gehad, maar niet — en dat is wat de C. V. wil weten — waar de hoofdaanval, een event, omtrekking enz. zal plaats vinden. Daarvoor moest men het terrein in; dat kunnen alleen cav.^{ie} patrouilles (zie het betoog van B. hieromtrent op blz. 158/159) gesteund door eskadrons, regimenten met wielrijders en rijd. art.^{ie}, in één woord, daarvoor is de cav.^{ie} brig. noodzakelijk.

Aan het adres van B. (blz. 160 bovenaan) voeg ik hieraan nog toe, dat de Deutsche cavaleriedivisies uitgerukt zijn met jagersbataljons, die ieder, zooals bekend, sedert 1913 bestaan uit 4 comp.^{ien} jagers, 1 comp. mitrailleurs en 1 comp. wielrijders. Volgens het bovengenoemde boekje van Dr. Vogel is de G. K. D. zelfs te velde gegaan met 3 bat.^s jagers, die enorme diensten bewezen hebben; vermoedelijk zijn zij vervoerd op autobussen.

Ten opzichte van bovenbedoelden verkenningsdienst, te verrichten door onze vliegers, zegt S.: „Ophelderingsdienst door een sterk korps vliegers, een korps dat het meesterschap in onze luchten zal weten te handhaven 1). Och arme! En dan nog door vliegtuigen, door ons zelf te maken! Behalve, dat B. op blz. 156 en 157 duidelijk laat uitkomen, wat de verkenningsdienst kan opleveren en wat niet, moet ik het nog even onze vliegtuigen hebben. Hoe staat het met onze vliegtuignijverheid? Ik kan daartoe het zwijgen doen, de pers heeft daarover in den laatsten tijd veel berichten verspreid (zie bijv. de avondbladen N. Ct. van 1, 2 en 12 Juni).

Aan een sterk korps Nederlandsche vliegers — met uitmuntende machines toegerust — dat het meesterschap in onze luchten zal weten te handhaven, dus à la Boelcke, von Richthofen en Robinson, kan ik voorshands nog niet gelooven. Bij wijze van veiligheids-coëfficiënt laat ik dan ook ons meesterschap in onze luchten maar buiten haakjes en beschouw de prestaties op dit gebied als een meevaller.

Ik moet het nog even hebben over een zin van S.: „En we hebben maar weinig eskadrons, die dadelijk door reuzen-overmacht uit het veld geslagen zullen worden!” Welk eene mismoedigheid! Laten wij dan maar dadelijk heelemaal thuis blijven en „hands up” spelen. Want S. is met zijne mitrailleurs ook in de minderheid; de inf.^{ie} en veld-art.^{ie} krijgen ook een overmacht tegen zich, en de zware art.^{ie} dan! Is de Deutsche cavalerie ook thuis gebleven tegenover de enorme Russische overmachtige ruitery op het Oostel. gevechtsterrein? En op het Westel.

• 1) In dezen zin doet mij echter het woord vlieger weldadig aan, in onderscheid van het afschuwelijke, onnederlandsche, doch helaas officiële woord vliegenier. Wij spreken toch ook van schermer, ruiter, voetballer, en niet van schermerier, rijdenier en voetballenier.

front zal zij toch ook wel in de minderheid geweest zijn. Neen, het zit hem niet in het aantal alleen, maar in de aanvoering, den geest der troepen, hun geoefendheid en een uitstekend materiëel. En de vijand heeft toch niet op elk punt van het gevechtsveld overmacht?

Men moet ook met de lezers medelijden hebben, anders had ik nog meer te zeggen over het opstel van S., o. a. over de punten, waarbij de redactie noten plaatst; deze spreken echter genoeg voor zich zelf.

Ik gun S. graag zijn duizenden rookpluimvrije mitrailleurs op drievoet, ik hoop, dat . . . hij er generaal-inspecteur over wordt, maar laat af van onze arme, vervolgte cavalerie; zonder cavalerie kan geen leger bestaan, kan geen legercomm.^t opereeren, hij zou zijn als een blinde in de woestijn!

GELDERMAN.

Militair politiek Maandoverzicht.

(Afgesloten 25 Juni 1917.)

NEDERLAND. De crisis aan het Departement van Oorlog is geëindigd door de benoeming van Jhr. Mr. B. C. de Jonge tot Minister, die daardoor de eerste burgerminister aan dit departement wordt.

Onze scheepvaart had betrekkelijk weinig overlast van de oorlogvoerende partijen te verduren. De regeering requireerde weer een groot aantal schepen om graan uit Amerika te halen. Slechts één vrij groot schip werd getorpedeerd, namelijk de Eemdijk, met een lading rogge en haver voor onze regeering. Eenige Zeppelins voeren langs onze kust, één ervan koerste boven Friesland en Groningen, waartegen onze regeering een protest liet hooren.

De Engelschen hebben de versperring in de Noordzee in het Zuidwesten weer wat uitgebreid, waardoor de vrije vaargeul wat smaller geworden is.

Eene deputatie van Ymuider reeders is naar Berlijn vertrokken. De Duitsche regeering heeft haar eenige concessies gedaan, die in hoofdzaak hierop neerkomen, dat de Ymuider visschers vrije vischvangst krijgen in het gebied tusschen 54 graden 45 min Noorderbreedte en 58 graden Noorderbreedte tot aan 3 graden Oosterlengte en dat de prijzen van den visch, die aan Duitschland geleverd wordt, dezelfde blijven, uitgezonderd voor enkele belangrijke vischsoorten, die eenigszins verhoogd worden.

Naar aan de Deputatie Indië Weerbaar bij haar vertrek werd medegedeeld, zal in Indië een Polytechnikum worden opgericht.

Bij de verkiezingen in verband met de grondwetsherziening zijn bijna alle aftredende leden direct herkozen, de wel wat laat begonnen actie tegen de aanhangige herziening heeft dus niet op succes kunnen bogen.

De goudvoorraad bij de Nederlandsche Bank is deze maand gestegen tot boven de 600 millioen gulden.

BELGIË. Generaal von Falkenhausen heeft de bestuurlijke scheiding thans ook op het ministerie van Binnenlandsche Zaken doorgevoerd. De Vlaamsche en Waalsche ministeries zouden in werking treden op 20 Juni. Ook de katholieke Hoogeschool is gesplitst, de Fransche zal in Leuven blijven en een Vlaamsche wordt in Mechelen opgericht.

De Gouverneur-Generaal heeft de Belgische oorlogsschatting van 50 op 60 millioen Francs per maand gebracht. Het geld moest door eene

leening worden opgebracht. De vergadering der provinciale staten der 9 provincies heeft dit laatste echter verworpen.

Eene Belgische missie is in Washington aangekomen en door Wilson ontvangen. Zij bracht den dank van Koning Albert over voor al wat de Vereenigde Staten voor België gedaan hebben.

Kenmerkend voor den binnenlandschen toestand is, dat eene verordening is gemaakt op het gebruik van hondenvleesch.

LUXEMBURG. De ministerieele crisis is na lange onderhandelingen opgelost door vorming van een coalitie ministerie onder den ouden directeur-generaal van Financien Kaufmann. In zijn plaats zou Dr. Calmes, die professor in Frankfurt is, minister van Financien worden.

Aangezien Professor Calmes liever in Frankrijk bleef, heeft de crisis nog een tijd langer voortgeduurd, ten slotte is een ministerie tot stand gekomen onder Kaufmann, die behalve het presidentschap nog Buitenlandsche Zaken, Financiën en Eeredienst waarneemt.

DUITSCHLAND. Door Ribots verklaring in de Fransche Kamer is de questie van Elzas-Lotharingen meer op den voorgrond getreden. De Nord-Deutsche bestrijdt de rechtmatigheid van de Fransche eischen en beweert dat het Rijksland door Lodewijk XIV van het moederland was afgescheurd.

De voorzitter van de Tweede Kamer van den Landdag van Elzas-Lotharingen Dr. Ricklin heeft bij de opening der kamer verklaard, dat de bevolking zelf niet door de Franschen bevrijd wenschte te worden, en in de Eerste Kamer zeide de voorzitter, dat van de bevolking 87% Duitsch en 12% Fransch-sprekend was. De Vorwärts acht een referendum als middel om den volkswil te leeren kennen technisch onmogelijk.

Er zijn in het algemeen in dezen twee stroomingen in Duitschland, eene partij wil het Rijksland verdeelen over Pruisen en Beieren, eene andere wil het land wegens hetgeen het in den oorlog heeft verricht tot Bondsstaat verheffen. De Straatsburger professor Labaud schrijft in de Deutsche Revue tegen beide richtingen, hij beweert, dat de Elzasser bevolking nog even vreemd tegenover de Duitschers staat als 40 jaar geleden en acht het daarom onmogelijk hen de rechten van een bondsstaat te geven.

Hij wil, dat het Rijksland blijft, met behoud van de grondwet van 1911 en dat scherper dan vroeger zal worden opgetreden tegen elke uiting van Fransche gezindheid. Zoo'n artikel is koren op den molen der Fransche annexionisten.

Voor eene volksstemming schijnen trouwens de Franschen ook niet veel te voelen.

Volgens mededeeling van Stauning wil men op het congres van Stockholm de oplossing zoeken in het bijeenroepen van eene commissie van deskundigen en regeeringsvertegenwoordigers der beide landen, die eene grenswijziging zouden kunnen vaststellen.

Ook over de oorlogsdoeleinden blijft meningsverschil bestaan. Professor Förster is in de Zürcher Zeitung Prins Hohenlohe bijgevallen in zijne bestrijding der Duitsche annexionisten, volgens hem zijn deze de grootste beletselen voor den vrede.

Reventlow daarentegen weert zich in de pan-germanistische Deutsche Tageszeitung tegen de conferentie van Stockholm en het herstel der Internationale en schreef, dat de toekomst der Duitsche koloniën het bezit van de Vlaamsche kust noodig maakt.

Staatssecretaris Dr. Self verklaarde in eene rede, dat de Duitsche koloniën teruggeëischt en het koloniaal bezit tot eene nieuwe eenheid omgevormd moest worden. Hiermede schijnt bedoeld te zijn, dat Duitschland een samenhangend koloniaal rijk in Centraal Afrika wenscht te hebben, waartoe o. a. de Congo en de Portugeesche koloniën zouden behooren.

In de Badensche kamer zeide minister Dusch dat het Duitsche volk een Scheideman-vrede niet dulden zal.

In Frankfurt is eene vereeniging voor een Midden-Europeeschen Statenbond opgericht, die na den oorlog den band met Oostenrijk-Hongarije nauwer wil aanhalen door een gemeenschappelijk leger, een gemeenschappelijk muntstelsel en oeconomische eenheid.

De Duitsche socialisten betreuren de mededeeling van Ribot, dat hij geen blad uit Stockholm in Frankrijk zal toelaten, omdat daardoor de overeenstemming tusschen de verschillende socialisten geheel onmogelijk wordt.

De socialist Wolfgang Heine wil den vrede bevorderen door de oprichting van een algemeenen Duitschen Volksbond voor vrede door verzoening.

Het schijnt wel, dat op eene bepaalde uithongering van Duitschland weinig kans meer is. Rooskleurig is het in Duitschland niet, doch dank zij de oogst van Roemenië blijft de toestand meer stabiel. Toch komen door ondervoeding meer sterfgevallen en ziekten voor. De Kölnische schrijft, dat de moeilijkheden voor den levensmiddelen-dictator, die thans een jaar in functie is, grooter worden, doordat de invoer uit het neutrale buitenland steeds minder wordt. Dit is voor een deel weer het gevolg van het torpedeeren van schepen met levensmiddelen voor de neutralen. De duikbootoorlog werkt zoo als een tweesnijdend zwaard.

Het rantsoen was voor enkele weken per man en per week 2 pond brood, 1 pond aardappels, 200 gram vleesch en 100 à 125 gram griesmeel of macaroni, maar in gedeelten van het Rijnland zijn aardappellooze maanden geweest. Ook aan andere dingen is gebrek, zoo neemt bijv. de papierschaarschte toe.

De duikbooten-oorlog woedt intusschen door. Volgens Wolff zijn er tot 31 Mei van de oorlogsschepen der Entente 252 vernietigd met 890.000 ton, waarvan 155 Engelsche met 651.000 ton, benevens vele hulpkruisers. Voorts zijn in de maand Mei 860.000 ton vrachtruimte vernield, en sinds den aanvang van den onbeperkten duikbootenoorlog 3.655.000 ton.

Toch blijkt de duikbooten-oorlog tot nu toe niet het middel om Engeland tot den vrede te dwingen.

De Deutsche verlieslijsten over Mei brengen het aantal der Deutsche verliezen op 4.435.816. Hiervan zijn gedood 1.081.420, gewond 2.734.051 en vermist 620.345.

Duitschland is op het oogenblik in oorlog met 13 staten, terwijl bovendien 9 de diplomatieke betrekkingen verbraken.

OOSTENRIJK-HONGARIJE. In Oostenrijk is dan nu eindelijk de Rijksraad bijeengekomen, nadat het land meer dan drie jaar zonder parlement was geregeerd. Keizer K a r e l heeft de zitting in den Hofburg met eene rede geopend, waarin hij de belofte van vrijzinnig bestuur uitsprak en aan het Buitenland wederom de vredesbereidheid van de Monarchie te kennen gaf. Het eerste werk van den Rijksraad is geweest, eene wijziging van het Reglement van Orde te maken, ten einde de dwarsdrijverij te beletten. Een voorstel van de T s j e c h e n, ook niet-Duitsche redevoeringen in het verslag op te nemen, werd aangenomen. Voor de Deutsche partijen, die steeds trachten de Deutsche taal als officieel erkend te zien, was dit eene ernstige nederlaag. Vertegenwoordigers van verschillende nationaliteiten drongen aan op gedeeltelijke autonomie van de landen in de Monarchie en op reorganisatie tot een statenbond van zelfstandige volken.

Hoewel het begin van de zitting kalm verliep, heeft de vrede niet lang mogen duren. De P o l e n hebben aangekondigd, dat zij de Regeering niet konden steunen en tegen de begrooting zouden stemmen. Men heeft getracht de P o l e n te verzoenen door den oud-Minister B o b r z y n s k y eene portefeuille aan te bieden, doch deze pogingen zijn mislukt en C l a m M a r t i n i t z heeft het ontslag van het Ministerie, waarin in het begin van de maand al eenige veranderingen gekomen waren, bij den keizer ingediend. De pogingen tot vorming van een coalitie-Ministerie zijn gefaald, en in Oostenrijk is er dus weer eens een Kabinetscrisis.

Volgens de laatste berichten is v o n S e i d l e r, afdeelingsschef aan het ministerie van Landbouw er in geslaagd een overgangsministerie te vormen, waarin verschillende afdeelingsschefs zitting hebben. Dit zou na eenigen tijd door een definitief ministerie worden vervangen.

In H o n g a r i j e was ook een Kabinetscrisis, die van meer internationale beteekenis is. T i s z a, de autocratische Minister, die jarenlang het land in conservatieve en Duitsch-gezinde richting bestuurde, is moeten aftreden. De voornaamste reden, hiervoor was zijne houding ten opzichte van het kiesrecht en den Oostenrijksch-Hongaarschen Ausgleich. In de eerste kwestie heeft hij zich openlijk tegen democratische kiesrecht hervorming geweerd en is daarom door den liberalen koning niet gehandhaafd. Als zijn opvolger heeft men o. a. Aartshertog J o z e f genoemd, maar tenslotte is graaf M o r i t z E s t e r h a z y, pas 36 jaren oud, met de vorming van een Kabinet belast. De oppositie partijen zullen in het Kabinet vertegenwoordigd zijn. Het merkwaardige van dezen crisis is,

dat de meerderheid van het parlement nog steeds op de hand van Tisza is, en dat er dus eigenlijk geen parlementaire crisis is. De vraag zal zijn, in hoeverre deze „Nationale Arbeidspartij” van Tisza het nieuwe Kabinet zal willen steunen.

De nieuwe minister van Landsverdediging Sturnay heeft zich uitgelaten dat hij nog wel een vierden en vijfden oorlogswinter verwacht, daar er nog geen grondslag tot toenadering gevonden is, en Amerika's meedoen de oorlog verlengen zal.

De pers heeft toestemming gekregen over de oorlogsdoeleinden te schrijven. De Neue Freie Presse is hiermee begonnen, en eischt voor Oostenrijk de vrije vaart op de Adriatische Zee en op den Donau; voor het eerste is noodig de Golf van Cattaro en de Lovcen. Overigens wordt herhaaldelijk bereidheid om vrede te sluiten betuigd.

De oudste landstormklassen, geboren in 1865 en 1866, zijn naar huis gezonden.

ITALIË. In het begin van de maand heeft Italië de onafhankelijkheid van Albanië geproclameerd onder Italiaansch protectoraat. Dit schijnt Sonnino min of meer buiten medeweten van zijne collega's gedaan te hebben, waardoor eene soort crisis veroorzaakt werd, waarbij het kabinet wel niet in zijn geheel aftrad, maar elk der ministers zich ter beschikking stelde. Ook de moeilijkheden met de munitie- en oorlogsindustrie, benevens de toenemende vredesagitatie deden het ministerie wankelen. De generaal Dall'Olio is nu minister van munitie geworden, in plaats van Arlotta, die minister zonder portefeuille werd en in Amerika blijft. De ministers van Oorlog en Marine zijn weer in actieven dienst gegaan, zij werden vervangen door Generaal Giardino en Admiraal Triangi. Ook enkele onder-secretarissen wisselden van zetel.

De Corriere is slecht te spreken over de betrekkelijke instemming, die de troonrede van Keizer Karel in Engeland vond. Zij vreest, dat de bondgenooten zouden toestaan, dat eene andere mogendheid dan Italië zelf zich nestelde in Dalmatië, b.v. een uitgebreid Servië of een Zuid-Slavische staat. De minister van Marine verklaarde voor den Zee-mansbond, dat Italië meester was in de Adriatische Zee en dit definitief wilde blijven. Ook de Italiaansche socialisten op weg naar Petersburg, verklaarden zich voor annexatie van deelen van Oostenrijk, waardoor het werk van den oorlog van 1866 voltooid zou worden.

Het Parlement is den 20sten Juni geopend, waarbij redevoeringen gehouden zijn door Boselli en Sonnino. De eerste besprak o.a. de sterke vredesstrooming, die in het land merkbaar wordt, en kondigde de benoeming aan van een „minister van propaganda” om de krijgslust aan te wakkeren. Sonnino besprak de Albaneesche questie. Hij legde er den nadruk op dat Albanië vrij zal zijn in zijne binnenlandsche politiek, maar in zijne buitenlandsche zaken van Italië afhankelijk zal zijn. Voorts deelde Sonnino mede, dat de Italiaansche troepen deel zullen nemen aan de expeditie tegen Palestina.

De commissie van levensmiddelenvoorziening besloot tot invoering van een staatsgraanmonopolie.

De Italiaansche missie in Amerika zal permanent worden en zich vestigen in Washington. Minister Arlotta wordt het hoofd ervan.

Monseigneur von Gerlach, die betrokken was in een spionageproces, is tot levenslangen dwangarbeid veroordeeld. Hij is voortvluchtig.

FRANKRIJK. De Fransche socialistische partij heeft op het congres, dat in het eind van Mei is gehouden, eene zwenking genomen. De meerderheid, die tot nog toe tegen het zenden van gedelegeerden naar Stockholm en tegen het herstel der internationale betrekkingen was, heeft zich daar nu vóór verklaard, naar het schijnt onder invloed van de mededeelingen der kamerleden Cachin en Moutet, die juist uit Petersburg teruggekeerd waren en van een telegram van Van der Velde uit Stockholm, dat op deelneming aan de conferentie aandrong.

De socialistische pers had die zwenking al eenigszins voorbereid en juichte haar later toe, slechts de oud-anti-militarist Hervé, betreurt de beslissing. Als reden van de verandering werd opgegeven, dat men de socialisten der neutrale landen niet aan den invloed der centralen wilde overlaten.

Eene commissie van 12 leden, voor de helft uit de meerderheid en de minderheid bestaande, werd voor dit doel gekozen.

Echter heeft de Regeering voor deze reis naar Stockholm een stokje gestoken, door te weigeren passen aan de leden uit te reiken. Ribot heeft in eene rede, die in de Kamer veel indruk maakte, het standpunt van de regeering uiteengezet. Hij zeide o. a., dat de vrede er niet een van eene bepaalde partij, maar slechts van het heele Fransche volk kan zijn, en dat hij slechts uit de overwinning kan voortkomen.

Hij wilde slechts passen geven voor eene conferentie te Petersburg, mits de gedelegeerden geen kans liepen onderweg in Stockholm agenten van de centralen te ontmoeten. De afgevaardigde Cachin vroeg daarop eene geheime zitting aan, om zijne indrukken van zijn reis naar Rusland te mogen verhalen. Na afloop van de geheime zitting werd met 453 tegen 55 stemmen eene motie-Klots aangenomen waarin vertrouwen in de regeering werd uitgesproken en de teruggave van Elzas-Lotharingen aan Frankrijk wordt geëischt. Ook Renaudel heeft zich namens de socialistische partij aangesloten bij het programma van de regeering tot terugwinnen van het Rijkswind.

Men mag wel aannemen, dat de mededeelingen over Rusland zeer belangrijk waren, om zoo'n onverwacht einde aan de zitting te kunnen geven. De socialisten hebben nu voorloopig van hun reis naar Petersburg en de besprekingen met Branting afgezien. De Senaat heeft met algemeene stemmen eene motie van gelijke strekking aangenomen.

Albert Thomas, de in Rusland verblijvende socialistische minister heeft te Moskou in eene rede verklaard, dat Frankrijk geen vergoedingen, maar wel herstel van schade van Duitschland eischen zou.

Voorloopig ziet het er echter nog niet naar uit, of Elzas-Lotharingen spoedig met de wapens vermeesterd zal worden. Het offensief der Entente staat vrijwel geheel stil.

Er zijn nog enkele veranderingen geweest in het oppercommando, zoo is b. v. generaal *Regnier*, de leider van het militaire vliegwezen van zijn post ontheven en tot divisie-commandant aan het front benoemd. Volgens de *Temps* is admiraal *Merveilleux-Duvrignaux* tot hoofd der afdeeling voor den duikbootoorlog benoemd. Generaal *Berthelot* is uit Roemenië naar Frankrijk teruggeroepen. In Frankrijk is een autonoom Poolsch leger opgericht, strijdend onder Poolsche vlag, maar onder Fransch oppercommando.

In de Kamer is nog geïnterpelleerd over de levensmiddelenvoorziening. Minister *Violette* heeft mededeeling gedaan over de moeilijkheden, ook met kolen en benzine. De komende oogst zal voldoende zijn voor 9 maanden. Admiraal *Lacaze* heeft op eene interpellatie over de duikbooten geruststellende verklaringen gegeven. In de maanden Maart en April zijn 8½ miljoen ton koopwaren in Frankrijk binnengekomen. Ook de verdedigingsmiddelen tegen duikbooten worden verbeterd, zoo werden de kuststations voor draadlooze telegrafie en de bewapening der schepen uitgebreid. In October zullen alle koopvaardis-schepen met twee kanonnen bewapend zijn.

De Minister van Oorlog *Painlevé* heeft het geleidelijk met verlof zenden van de oudste lichten in uitzicht gesteld. Deze gedeeltelijke, en waarschijnlijk geringe, demobilisatie zal uitgevoerd worden, naarmate de Amerikaansche hulptroepen de Franschen kunnen aflossen. Op de komst van die troepen is de hoop in Frankrijk gevestigd. De opperbevelhebber van het Amerikaansche leger, generaal *Pershing* is reeds in Frankrijk aangekomen, en groote kampen zijn reeds voor de ontvangst der Amerikanen ingericht.

De Senaat heeft het voorstel *Berenger* behandeld tot instelling van eene burgerlijke mobilisatie. *Berenger* zeide, dat behalve de 7 miljoen gemobiliseerde Franschen, er nog 900.000 arbeiders noodig waren. De mobilisatie zal de beschikking geven over 300.000 vrouwen.

In Parijs zijn eenige stakingen geweest voornamelijk van vrouwen. Doel was loonsverhooging in verband met de duurte.

ENGELAND. *Henderson*, het Labour-lid van het oorlogskabinet, is einde Mei met eene belangrijke regeeringsopdracht naar Rusland vertrokken. In Stockholm deelde hij mede, dat de arbeidersorganisaties van Engeland aan de Zweedsche conferentie deel zouden nemen. Dit bericht bleek eenigszins voorbarig, de Labour-partij besloot n. l. drie afgevaardigden, waarbij het Parlements-lid *Roberts*, naar Petersburg te zenden, die onderweg in Stockholm *Branting* zouden kunnen ontmoeten, maar daar de conferentie niet zouden mogen bijwonen. De Regeering beloofde daarop passen te zullen geven voor Petersburg aan afgevaardigden van de meerderheids- en minderheidspartijen, mits ook

deze aan de conferentie van Stockholm geen deel zouden nemen. Ten slotte hebben echter de zeelieden de reis naar Petersburg verhinderd. De leden van den Nationalen Matrozen en Stokersbond namen het besluit, dat zij geene vredesafgevaardigden zouden overbrengen voor er zekerheid bestond op een vrede, waarbij Duitschland volkomen vergoeding geven moet voor het vermoorden van zeelieden van door duikbooten getorpedeerde koopvaarders, zoowel Engelsche als neutrale.

Op het Trafalgar Square is daarna eene groote betooging gehouden tegen het vertrek vooral van Ramsay Macdonald en Jowett van de minderheidsgroepen. Havelock Wilson, de voorzitter van den Zeeliedenbond, verklaarde daar, dat, als het bleek, dat Macdonald een 500.000 man achter zich had, de bond hem zou laten vertrekken. In eene motie werd het geven van passen aan Macdonald en Jowett betreurd en eene voortzetting van den oorlog tot de vernietiging van het Duitsche militarisme geëischt. De delegatie heeft toen nog getracht aan boord van den Russischen kruiser Askold te vertrekken, maar de commandant weigerde haar mede te nemen, zonder uitdrukkelijken last van zijne regeering.

Intusschen is er te Leeds eene bijeenkomst van 1100 socialisten der minderheidspartijen gehouden, bijeengeroepen door den Vereenigden Socialistischen Raad. Hier werd de Russische revolutie toegejuicht en besloten de Engelsche democratie te organiseeren in Russischen geest. Ook werd op een onverwijlden democratischen vrede aangedrongen. Deze vergadering lokte heel wat protesten in het land uit.

Lloyd George heeft in het Lagerhuis eene geruststellende verklaring afgelegd over het duikbootengevaar. De maatregelen er tegen werden steeds doeltreffender. Bij zuinig gebruik van voedingsproducten zou het plan, Engeland door duikbooten uit te hongeren, zeker mislukken. De Minister van Landbouw Prothew deelde mede, dat Engeland per dag 9 millioen 4-pondsbrooden noodig heeft. Bij zuinigheid zou er met den oogst en de voorraden, waarover de regeering in September zou beschikken, genoeg zijn om het land gedurende den winter te voeden, zelfs zou, als de regeering haar landbouwprogramma kan uitvoeren, in den normalen voorraad van 9 millioen brooden per dag kunnen worden voorzien. Door de vrijwillige bezuiniging is het broodverbruik in Mei sterk gedaald.

Lord Devonport is afgetreden als controleur voor de voedingsmiddelen; Lord Rhondda is hem opgevolgd. Ook deze verklaarde, dat indien Amerika al zijne hulpmiddelen voor de productie op volle kracht organiseert, de verwachting van de Duitschers, dat zij de geallieerden kunnen uithongeren of door schaarschte aan levensmiddelen burgeronlusten kunnen verwekken, zal worden bedrogen.

Balfour is uit Amerika teruggekeerd en heeft gesproken over de samenwerking van Amerika en Engeland in dezen oorlog. Hij zeide dat die samenwerking niet tijdelijk was, maar voort zou duren tot lang na het beëindigen van den oorlog.

Londen is het doel geweest voor den ergsten vliegeraanval, die tot nog toe tegen Engeland gericht was. Vele burgers zijn hiervan het slachtoffer geworden, van alle kanten wordt op vergeldingsmaatregelen aangedrongen. Ook wordt eene betere bescherming van de stad Londen gevraagd.

In de Iersche kwestie is weinig voortgang. De Unionisten van Ulster besloten aan de komende conventie deel te nemen. Deze zal bestaan uit 101 leden, vertegenwoordigers van alle Iersche politieke richtingen, van arbeiders, handel en kerken. Met het oog op de conventie, heeft de regering alle gevangenen losgelaten, die nog in hechtenis waren in verband met den Ierschen opstand.

De Times bepleit de opneming van generaal S m u t s in het oorlogskabinet. De politieke redevoeringen, die hij gehouden heeft, blijken hem in Engeland zeer populair gemaakt te hebben.

De Minister van Munitie heeft de benoeming aangekondigd van eene Commissie tot voorbereiding van een rijksmijnbureau, waarin ook vertegenwoordigers van Indië en de Dominions zouden zitting nemen. De Minister van Binnenlandsche Zaken deed mededeeling, over de plannen tot uitbreiding van het kiezerskorps. Er zullen 2 miljoen mannen en 6 miljoen vrouwen aan de ruim 8 miljoen kiezers voor het Parlement worden toegevoegd. De voorstellen voor vrouwenkiesrecht zijn door het Lagerhuis met zeer groote meerderheid aangenomen, als grens werd de leeftijd van 30 jaar gesteld. Engeland is daardoor het eerste groote land in Europa, dat vrouwenkiesrecht aandurft. Het Lagerhuis sprak zich uit tegen het beginsel van evenredige vertegenwoordiging.

In Canada heerscht verdeeldheid over de dienstplicht-voorstellen, waarbij alle mannen tusschen de 20 en 45 jaar dienstplichtig zullen worden, daardoor zullen er 100.000 man meer vrijkomen voor den dienst in Europa. Er zijn betoogingen vóór en tegen de voorstellen gehouden.

Bij de verkiezingen in Nieuw Zuid Wales hebben de Nationalisten, de „Win the War Party”, eene kleine overwinning behaald op de arbeiderspartij.

RUSLAND. Het is moeilijk omtrent den toestand in het Russische leger juiste gegevens te krijgen. Voorloopig wordt er veel vergaderd in het leger en worden vele moties aangenomen. De afgevaardigden van de Russische fronten kwamen te Petersburg bijeen, daarna is een congres van afgevaardigden van officieren gehouden, die aandrongen op krachtig voortzetten van den strijd. Generaal A l e x e j e f heeft het woord gevoerd tot de afgevaardigden der soldaten, hetgeen met eene grootsche ovatie voor den generaal eindigde, maar eenige dagen later kreeg hij ontslag als opperbevelhebber en werd opgevolgd door B r o e s i l o f, die op het Zuid-Westfront door G o e r k o vervangen werd.

Het muiten van geheele regimenten wordt gemeld, ook zijn er nog vele deserteurs, maar K e r e n s k i neemt hiertegen krachtige maatregelen, o. a. door de deserteurs uit te sluiten van het kiesrecht voor de Constituante en van de verdeeling van den grond.

Kerenski heeft voorts eene reis langs het front gemaakt, om de soldaten toe te spreken en de tucht te herstellen. Aan de eischen der soldaten werd gedeeltelijk tegemoet gekomen: zoo is de militaire groet afgeschafte en de militaire rechtspraak verbeterd. Wellicht hierdoor komen thans van enkele zijden weer gunstiger berichten over de gevechtswaarde van het Russische leger.

Kroonstad blijft nog steeds een broeinest van anarchie. Het plaatselijke comité van Soldaten en Arbeiders maakte zich van de macht in de vesting meester, weigerde de voorloopige regeering te erkennen en ontsloeg de vertegenwoordigers der regeering.

Na korten tijd werd weliswaar het regeeringsgezag weer erkend, maar de orde schijnt nog niet hersteld te zijn.

In enkele plaatsen werden weer locale republieken uitgeroepen. In Tomsk schijnt een anarchistisch schrikbewind te heerschen door het optreden van eenige duizenden vrijgelaten misdadigers. De vele uit Zwitserland teruggekeerde ballingen blijken ook geen gunstig element voor het bewaren van de orde te zijn.

Eene commissie voor buitenlandsche zaken is benoemd, waarin ook eenige socialistten zitting hebben, die o.m. de diplomatieke vertegenwoordigers in de landen der Entente zal aanwijzen. De Minister van Handel Konvalof is afgetreden wegens geschil met zijn ambtgenoot van Arbeid.

De commissie tot voorbereiding van de Constituante is te Petersburg haar werk begonnen. De nationale vergadering moet in October samenkomen. Een algemeen congres van Kozakken-afgevaardigden uit heel Rusland is te Petersburg bijeengekomen.

Het gevaar van een afzonderlijken vrede van Rusland schijnt afgewend, nu de regeering nogmaals verklaard heeft, zich te zullen houden aan het verdrag van Londen, dat de mogelijkheid van een afzonderlijken vrede uitsluit. Van Centrale zijde zijn pogingen gedaan voor een afzonderlijken vrede. De industrieëlen en een deel der socialistten hebben zich er tegen verklaard; in de Doema werd een motie aangenomen waarin gezegd werd, dat zelfs de werkeloosheid aan het front verraad was tegen de bondgenooten en dat een onmiddellijk opnemen van het offensief werd geëischt.

De Arbeiders- en Soldatenraad wil nu eene internationale conferentie in Stockholm houden, naast de Hollandsch-Scandinavische. De Engelsche en Fransche socialistten hadden gehoopt, de Russen in Londen te ontvangen, waar zij zich eerder zouden aanpassen aan de wenschen der bondgenooten.

De Raad zal voorts in Stockholm een bureau openen, om zijne communiqué's te kunnen verspreiden.

In Kiëf is een congres gehouden van Oekraïniërs, waarop de nationale en territoriale autonomie van de Oekraïne geëischt werd. In Odessa vergaderden 3000 Russische burgers van Duitsche afkomst. Finland wil zijne eischen behandeld zien op de vredesconferentie. Naar de Duitsche bladen melden heeft de Russische regeering 18 verzoeken tot zelfbestuur uit het land ontvangen.

Er wordt een algemeen kozakken-congres gehouden, dat hoopt de tucht te kunnen herstellen en oproept tot den strijd tegen den binnen- en buitenslandschen vijand.

De Fransche minister Thomas zou een Russisch voorstel tot herziening der oorlogsdoeleinden voor de geallieerden meebrengen.

Finland wordt door hongersnood bedreigd, de Finsche Senaat drong er bij de Russische regeering op aan, het levensmiddelenvraagstuk afdoend te regelen of de Russische troepen uit Finland terug te roepen.

DENEMARKEN. Minister Christensen sprak op den Constitutiedag over den komenden vrede, en zinspeelde daarbij op een volksstemming in Sleeswijk-Holstein. Echter zou Denemarken nooit Duitschland in den rug aanvallen.

De conservatieve partij in den Rijksdag heeft van den Minister-President Zahle geëischt, dat de socialisten een anderen persoon in de regeering zouden nemen, dan Stauning, die door zijn actie in Stockholm de neutraliteit van Denemarken in gevaar bracht. Daar het ministerie hierop niet is ingegaan, heeft de conservatieve partij medegedeeld, dat zij haren vertegenwoordiger in het kabinet, de minister zonder portefeuille Rottböll verzocht heeft een verzoek om ontslag in te dienen.

De regeering heeft met die van Noorwegen samen het initiatief genomen tot een soort Roode Kruis dienst op zee, teneinde de overlevenden uit den zee-strijd te redden. Wolff meldt, dat Engeland medewerking hieraan geweigerd heeft.

ZWEDEN. De afgevaardigden der centrale landen (Oostenrijkers, Hongaren, Tsjechen, Oekrainers en Duitschers) hebben op het Congres te Stockholm verklaringen afgelegd over hunne vredesbeginselen.

Deze komen neer op vrede zonder annexaties en schadeloosstellingen, herstel van België en Servië, en meer of mindere autonomie van de volken in Oostenrijk, van Finland en Russisch Polen. De Duitse delegatie wil van Elzas-Lotharingen een bondsstaat maken.

Erg veel meer heeft de conferentie niet opgeleverd en door het weigeren van passen aan Fransche en Engelsche gedelegeerden zal er ook wel niet veel meer geschieden. Branting zeide, dat de Conferentie één was met eene, die te Petersburg of Stockholm zou worden gehouden, en waar de Entente-socialisten elkander zouden ontmoeten. Ook werd er nog gesproken over eene Conferentie in Juli te Londen te houden. Maar ondanks al die bijeenkomsten bleken ook de leiders zelf pessimistisch over de resultaten, zoo klaagde b.v. Stauning in een interview zeer over den langzamen voortgang der onderhandelingen.

De rust in het land is nog niet geheel hersteld; er waren nog straatgevechten in Stockholm tijdens de Rijksdagzitting, waarin minister Schwarz de interpellaties der socialisten over de kiesrechtvervoeringen beantwoordde. Branting toonde zich over het antwoord van den minister niet tevreden.

De minister van Buitenlandsche Zaken verklaarde, dat het land zich groote offers zou getroosten om buiten den oorlog te blijven. Hij voor- spelde een slechten winter, daar de oogst ook niet goed was.

De begrotingscommissie wil $8\frac{1}{2}$ millioen kronen toestaan voor verdedigingsdoeleinden in plaats van de 100 millioen die het ministerie Hammerskiöld destijds aanvraag. Zij motiveert hare houding met te zeggen, dat na het einde van den oorlog waaaschijnlijk overal groote beperkingen zullen worden ingevoerd ten opzichte van de militaire toerusting.

NOORWEGEN. Er heerscht ontevredenheid in het land, die zich geuit heeft in eene staking en relletjes in Christiania, waar 40.000 menschen aan eene duurte-betooing deelnamen, die voornamelijk tegen den Minister van levensmiddelen was gericht.

De regeering heeft geprotesteerd tegen het feit dat de Duitschers Noorsche schepen in de Noordelijke IJszee deden zinken, ondanks de van Duitsche zijde aangekondigde inperking van de gevaarlijke zône. Aan den anderen kant heeft een Engelsch oorlogschip de neutraliteit van Noorwegen geschonden, door het Duitsche stoomschip Gamma binnen de Noorsche territoriale wateren te vernielen.

De begrotingscommissie van het Storting stelt de regeering voor, haar te machtigen tot het opnemen eener nieuwe staatsleening van 80 millioen kronen. De commissie wijst op de groote leening van 300 millioen, welke de Noorsche banken aan de Entente toestonden en verklaart, dat het tijd zou zijn, dat de regeering deze buitenlandsche leeningen in Noorwegen beperkt, daar zoowel de Staat als de gemeenten in Noorwegen nu gedwongen waren belangrijke binnenlandsche leeningen te sluiten.

ZWITSERLAND. In Zwitserland is deze maand groote opwinding geweest. In Lugano heeft de menigte den oud-koning van Griekenland uitgejouwd, en eene dame hem zelfs in het gelaat geslagen. Tegelijkertijd blameerde zich de Minister van Buitenlandsche Zaken Hoffmann, doordat hij door middel van den Zwitserschen sociaal-democraat Grimm, die in Petersburg vertoefde, aan de Russische regeering een Duitsch vredesaanbod overhandigde. Deze stap was door Hoffmann geheel op eigen initiatief en buiten medeweten van de overige leden van den Bondsraad genomen. Hoffmann zelf is, nadat de zaak door het opvangen van een cijferteleggram uitgelekt was, direct afgetreden, maar de verbittering in het Fransch-Italiaansche deel van Zwitserland is groot, vooral omdat men Hoffmann niet alleen schending der neutraliteit verwijt, maar ook het zondigen tegen het principe, dat Zwitserland geen geheime diplomatie kent.

In verband hiermede hebben te Genève en Lausanne krachtige anti-Duitsche betoogingen plaats gehad. De verontwaardiging richtte niet alleen tegen Hoffmann, maar ook tegen de andere Duitsche

leden van den Bondsraad en den opperbevelhebber generaal Wille, benevens den chef van den generalen staf Sprecher. Geëischt werd, dat Hoffmann door een Fransch-Zwitsers zal opgevolgd worden, waardoor de meerderheid in het ministerie zou veranderen. Grimm zelf is afgetreden als Secretaris van de Zimmerwalder-Socialisten, en uit Rusland uitgezet.

Er is thans iets meer bekend geworden over de handelsovereenkomst met Duitschland. Duitschland zal in Mei—Juli den invoer van Zwitsersche producten tot een bedrag van 18 millioen toelaten, en zelt Zwitserland aan kolen en ijzer helpen. Wederzijds is van een aantal artikelen de uitvoer beloofd, zij het ook in mindere hoeveelheid, dan bij de overeenkomst van Sept. 1916. Tegevolge van deze, en van eene overeenkomst met de Entente, behoeft Zwitserland voorloopig geen zorgen voor zijn oeconomisch leven te hebben. Echter heeft de Entente de graaninvoer naar Zwitserland van 60.000 op 50.000 wagens verminderd.

In Chaux de Fonds zijn stakingen geweest, waarbij geëischt werd, dat de troepen de stad zouden verlaten. De aanstoker, een journalist Graber, is gevangen genomen.

Een industrieel Dr. Sulzer is tot gezant in Washington benoemd. Met hem vertrekt een missie van bekende mannen uit koophandel en politiek, om Amerika beter in te lichten over de toestanden en gezindheden in Zwitserland, mede in verband met de levensmiddelen toezending, die Zwitserland uit Amerika verwacht.

Er zal een 7de mobilisatieleening worden uitgeschreven, tot een bedrag van 100 millioen francs. De kosten der mobilisatie bedroegen tot nog toe 725 millioen. Ook wil de Bondsraad een sacharine-monopolie invoeren.

Het Roode Kruis Comité organiseert een ruil van krijgsgevangenen op ruime schaal. De Deutsche en Fransche regeeringen hebben medewerking beloofd. Alle krijgsgevangenen, die vader zijn van drie kinderen, een zekeren leeftijd bereikt hebben en 18 maanden in een gevangenkamp waren, zouden worden uitgeleverd. Met de Engelsche regeering wordt nog onderhandeld.

SPANJE. In Spanje begint het bedenkelijk te gisten. Het blijkt, dat er sinds eenigen tijd in verschillende garnizoenen onder de officieren „comité's van verdediging" bestonden. Het voornaamste was dat van Barcelona. Deze beweerden, dat het Spaansche leger ontredderd was en meenden zelf te moeten optreden ter verbetering van den toestand; ook hadden ze klachten over onbillijke promotie en eischten afzetting van verschillende commandanten.

De beweging begon zich echter hoe langer hoe meer op zuiver politiek gebied te verplaatsen. De Minister van Oorlog in het kabinet Romanos had deze comités min of meer geduld, maar diens opvolger, minister Aguilera, liet de leiders van het centraal comité te Barcelona

arresteeren. Eene deputatie van officieren onder een kolonel eischte toen onmiddellijke vrijlating en eerherstel van de gearresteerden, waaraan de regering moest toegeven.

Het ministerie is daarop afgetreden. Trouwens ook allerlei moeilijkheden met de arbeiders brachten het daartoe. De crisis duurde slechts kort, een nieuw kabinet werd gevormd onder Dato als premier, markies Lema als Minister van Buitenlandsche Zaken en Generaal Rivera als Minister van Oorlog.

Dit ministerie is begonnen met de meest dringende eischen van het leger in te willigen, en onder meer de comité's te erkennen. Men moet afwachten hoever dit den storm bezweert. Volgens de Engelsche pers roeren zich ook de Carlisten, gesteund door Duitsche agenten.

In Frankrijk verwacht men, dat Dato een politiek van welwillende neutraliteit tegenover de Entente zal voeren. Het ministerie zelf verklaarde onveranderd de neutraliteit te zullen handhaven.

Met dat al is de rust nog niet teruggekeerd. De partijen der linkerzijde besloten een revolutionair-antimonarchaal manifest uit te vaardigen en een politiek blok te vormen. Volgens de Daily News kwam hierbij de vrees, dat een réactionnair pro-Duitsch Ministerie Maura gevormd zou worden, waarin Generaal Weyler, bekend uit den Cuba-oorlog, zitting zou hebben.

In Cordova hebben een aantal professoren, industrieelen en priesters comité's opgericht voor de takken van burgerlijk bestuur, overeenkomend met de militaire comité's. In Asturië zijn weer stakingen uitgebroken. Ook uit Spaansch Marokko komen berichten van gevaarlijke woelingen.

De Spaansche socialisten zullen deel nemen aan de conferentie te Stockholm.

LISSABON. In Lissabon zijn bloedige hongeronlusten geweest, waarbij geplunderd is en vernield, en vele dooden vielen. Dientengevolge is voorloopig afgezien van het zenden van meer troepen naar het West-front.

Uit Duitsche communiqués blijkt, dat de Portugeesche troepen aan het front staan in de omgeving van Arras. Bij la Bassée leden ze reeds zware verliezen.

ALBANIË. Italië heeft geheel Albanië onafhankelijk verklaard onder Italiaansch protectoraat door een proclamatie van 3 Juni van den bevelhebber der Italiaansche troepen in Albanië te Argyrocastro. De Fransche pers beschouwt dit slechts als een voorloopigen oorlogsmaatregel, ook in de pers der andere landen wordt deze aangelegenheid niet ernstig opgevat.

De geallieerden hebben den weg van Santi-Quaranta naar Monastir hersteld en verbeterd.

BULGARIJE. Radoslawof bezoekt Weenen en Berlijn. De verklaringen van de Oostenrijksch-Hongaarsche socialistten te Stockholm

over de wenschelijkheid het Macedonische vraagstuk door onderhandelingen tusschen Bulgaren en Serviërs op te lossen, heeft in de Bulgaarsche pers ernstige ontstemming verwekt, omdat de leuze „geen schadeloosstelling en geen annexaties” voor den Balkan slechts den kiem voor nieuwen toekomstigen strijd zou bevatten. De Bulgaren beweren eeuwenoude rechten op Macedonië te bezitten en willen zoo noodig de toekomst van Macedonië aan eene volksstemming onderwerpen.

De Engelschen hebben den linkeroever van de Stroema ontruimd.

ROEMENIË. Volgens de Fransche pers heeft Bratianu in de Roemeensche Kamer de ontwerpen op de invoering van algemeen kiesrecht en de hervorming op agrarisch gebied, ingediend.

GRIEKENLAND. Het drama van Koning Constantijn, den grooten Griekschen Diodochus, is — voorloopig althans — in Griekenland afgespeeld; vasthoudend aan zijne beginselen heeft hij geweigerd verder aan de nieuwe eischen der Beschermende Entente-mogendheden toe te geven; hij is daarna door deze mogendheden gedwongen 13 Juni afstand te doen van zijne kroon ten gunste van zijn tweeden zoon Alexander, waarop hij met de koningin en den kroonprins het land heeft verlaten.

Jon nart, lid van den Franschen Senaat, benoemd tot hoogen commissaris van de beschermende mogendheden, vertrok 2 Juni naar Griekenland. Na overleg met Generaal Sarrail en de verschillende Gezanten te Athene en na het nemen van militaire voorzorgsmaatregelen eischte hij het in beslagnemen van den oogst in Thessalië ten behoeve van de Entente, hetgeen de koning met het oog op den heerschenden hongersnood weigerde.

Fransche troepen rukten Thessalië binnen, terwijl de Italianen Janina in Epirus bezetten. De Entente heeft troepen in de Golf van Korinthe geland, waardoor geheel Midden- en Noord-Griekenland thans etappen-gebied der Gealliëerden is.

Na het afzetten van den Griekschen Koning is de opmarsch van Fransche troepen naar Athene op twee mijl van de hoofdstad gestaakt. De blokkade is opgeheven, eene algemeene amnestie voor politieke gevangenen zal worden afgekondigd, de Grieksche kamer zal worden ontbonden en er zullen Venezelisten in het ministerie worden opgenomen.

Talrijke arrestaties van Duitschgezinden hebben plaats, verschillende vertrouwenspersonen van Koning Constantijn zijn verbannen.

Venizelos is te Piraeus aangekomen en heeft overleg gepleegd met de gemengde commissie voor onderhandelingen over de unificatie van het land.

TURKIJE. Jaffa, Gaza en Haifa in Palestina zijn om militaire redenen door de burgerlijke bevolking ontruimd, volgens berichten van Entente-zijde wordt daardoor groote ellende onder de Joden geleden.

De Turken zijn in Zuidelijk Palestina teruggetrokken op hunne hoofdstellingen bij Gaza.

Er is eene wettelijke verordening uitgegeven tegen het opdrijven der prijzen en den kettinghandel.

De wet verstaat onder het opdrijven der prijzen, den handel, welke, gebruik makende van den buitengewonen toestand, eene stijging veroorzaakt der prijzen, gebaseerd op het vrije spel van vraag en aanbod. Evenzeer valt onder de bepalingen van deze wet het opkopen van waren met het doel, deze in één hand te brengen ten einde op die wijze de marktprijzen te kunnen beïnvloeden, alsmede het laten overgaan van koopwaar van de eene hand in de andere waardoor de prijzen in de hoogte worden gedreven (de z. g. n. kettinghandel).

De commissie tegen het opdrijven der prijzen heeft het recht alle waren, welke zich bij de grossiers of bij de banken in het groot in voorraad bevinden, op te vorderen en in eigen magazijnen onder te brengen; zij zullen hieruit aan den kleinhandel en het publiek tegen billijke prijzen worden verstrekt. Zoo noodig kan de commissie voor den verkoop door den kleinhandel maximumprijzen vaststellen.

Alle winkeliers en kooplieden zijn verplicht hunne waren te verkoopen, voor zoover de voorraad strekt, tegen de prijzen, die zij zouden hebben gevraagd op het tijdstip, van inkoop of invoer, ook al zouden die voorraden thans niet meer tegen dienzelfden prijs aan te vullen zijn.

Van hen, die de bepalingen van deze wet overtreden, worden alle waren in beslag genomen en verbeurd verklaard. Bovendien wordt met eene gevangenisstraf van drie maanden tot drie jaar en een geldboete van 100 tot 5000 Turksche ponden bedreigd.

Alle overtredingen van deze wet worden berecht door de krijgswet.

De namen en adressen van hen, die de wet overtreden, worden met den aard der overtreding door de pers ter algemeene kennis gebracht en die personen alzoo ook openlijk aan de algemeene verachting prijs gegeven.

De wet is voor het oogenblik nog maar alleen toepasselijk voor het Vilayet van Konstantinopel en wel van den dag harer afkondiging tot dien van het sluiten van den vrede. De ministerraad kan haar zoo noodig ook van toepassing verklaren voor andere commissies of voor enkele plaatsen.

De uitwerking van het optreden van de regeering is onmiddellijk doeltreffend geweest. De meeste winkeliers hebben den dag, waarop zij hunne waren behoorlijk geprijsd moesten hebben, niet afgewacht om daartoe over te gaan; er zijn sommige artikelen in een dag tijds 200 à 300 percent goedkooper geworden.

PERZIË. Volgens de „Nieuwe Rott. Courant” zijn de brigade-generaal Sir Percy Sykes en zijn staf te Teheran aangekomen, na eene langdurige en gevaarlijke reis door Zuid-Perzië.

Het doel van hun tocht was in Zuid-Perzië, een „Perzische” gendarmerie

op de been te brengen. Deze troepen zullen gesteld worden onder Britsche officieren, doch met de Perzische regeering als hoogste autoriteit. Het werk der recruteering is goed geslaagd; er zijn thans 6000 man gendarmen en men denkt het tot 11.000 te kunnen brengen. Tot dat doel zal nog een aantal Engelsche officieren uit Britsch-Indië komen.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. 5 Juni zijn ongeveer 10 millioen mannen tusschen 21 en 30 jaar ingeschreven voor den militairen dienst, waarvan voorloopig 1 millioen zal worden uitgekozen.

Generaal Pershing is met den staf van het hoofdkwartier van het eerste Amerikaansche leger in Frankrijk aangekomen. Men hoopt reeds in September een contingent van 125.000 man naar Europa te zenden.

Er is een aanvang gemaakt met den bouw van een zeer groot aantal vliegtuigen, overwogen wordt de instelling van een afzonderlijk departement voor luchtvaart. Een programma voor het vliegwezen, dat 600 millioen dollar zal kosten, wordt daartoe aan het Congres voorgelegd.

Een groote vloot duikbootjagers is in aanbouw.

Een gevolg van de besprekingen der oorlogsmissies naar de Vereenigde Staten is, dat de Amerikaansche regeering in verband met eigen behoeften als leverancier der bondgenooten zal optreden en de prijzen en de aflevering zal controleeren; contracten met particulieren zullen niet meer worden afgesloten.

De Senaat heeft de oorlogsbegrooting ten bedrage van 3281 millioen dollar goedgekeurd.

Aan Engeland is een nieuw voorschot van 75 millioen dollar, aan Servië van 3 millioen dollar verstrekt. De Senaat keurde het wetsvoorstel op het vervoer van levensmiddelen goed, waardoor de President het recht verkrijgt, ook den handel tusschen de Amerikaansche Staten onderling te controleeren. De Commissie uit den Senaat heeft gelijke besluiten genomen betreffende de levensmiddelencontrôle als indertijd het Huis van Afgevaardigden en ten slotte werd Hoover onder toezicht van Wilson gemachtigd, alles te doen wat noodzakelijk is, om tot een goede organisatie voor de levensmiddelen-contrôle te komen. Plannen zijn in voorbereiding om de voorhanden zijnde voorraden levensmiddelen op practische wijze op te slaan en alle mogelijke verspilling derhalve te vermijden.

President Wilson heeft in eene nota aan Rusland medegedeeld, dat Gedelegeerden gezonden worden om met de Russische Regeering te onderhandelen over de beste middelen om de Duitsche Autocratie te verpletteren, die eene ernstige bedreiging vormt voor alle democratische regeeringen. Als oorlogsdoeleinde noemt hij, dat Amerika strijdt voor de bevrijding van alle volkeren van de agressie van eene autocratische macht; tot den status quo ante zal niet kunnen worden teruggekeerd; toegebracht onrecht moet worden hersteld. Slechts voor gedaan kwaad behooren schadeloosstellingen te geschieden. Geen machtsherstel moet plaats vinden, behalve datgene, dat er toe zal bijdragen den vrede der

wereld en de toekomstige welvaart en het geluk harer volkeren te verzekeren. Daarna moeten de vrije volkeren der wereld zich aaneensluiten in een bondgenootschap.

Aan het slot der nota wordt aangedrongen aaneengesloten te blijven, en de vrijheid te veroveren.

De Norddeutsche Allgemeine Zeitung merkt naar aanleiding hiervan op, dat Amerika alleen den oorlog heeft verklaard wegens het in gevaar brengen van de Amerikaansche scheepvaart door den onbeperkten duikbootoorlog en dat Duitschland niet zal toestaan, dat *Wilson* zich met zuiver Deutsche binnenlandsche aangelegenheden inlaat; tevens worden de door de Entente gepubliceerde oorlogsdoeleinden in strijd geacht met de door *Wilson* gepubliceerde theoriën.

President *Wilson* is van plan om dadelijk van de machtiging, hem door het congres in zake het regelen van den uitvoer geschonken, gebruik te maken. Hij zal een Raad voor den uitvoer benoemen, die tot taak krijgt den uitvoer van levensmiddelen en andere producten naar de neutrale landen te beperken en voorraden op te stapelen voor den uitvoer naar de geallieerde landen. De nieuwe maatregelen zullen deze week waarschijnlijk reeds in werking treden. Dan zullen geen goederen de Vereenigde Staten kunnen verlaten zonder een consent van den Raad voor uitvoer, die een ver-strekkende macht zal hebben.

Men verwacht, dat de uitvoer naar de neutrale landen tot het allernoodzakelijkste beperkt zal worden om zooveel te meer levensmiddelen ter beschikking van de bondgenooten te kunnen stellen.

De Amerikaansche oorlogssleening, de zoogenaamde Vrijheidsleening bedraagt ruim 3 milliard dollars, zij is met 52% overschreven.

ZUID-AMERIKAANSCHEN STATEN. Brazilië heeft de onzijdigheid opgegeven, waartoe de kamer de regeering bij een wet gemachtigd heeft, tevens is haar de bevoegdheid gegeven de Deutsche schepen in Braziliaansche havens te gebruiken en maatregelen te nemen om de scheepvaart te verdedigen en de neutraliteitsbesluiten in den oorlog tusschen de Entente en de Midden-Statens te herroepen.

De strekking van deze wet was in de eerste plaats eene welwillende neutraliteit ten opzichte van de Vereenigde Staten.

Na eene nota op korten termijn van den zaakgelastigde van Haiti, heeft de Deutsche regeering dezen zijne paspoorten toegezonden.

San Domingo heeft de betrekkingen met Duitschland afgebroken.

CHINA. De President heeft het ministerie *Toean-Tsji-Joei* ontslagen en *Li-Ching-Schi* belast met de vorming van een nieuw kabinet.

Deze crisis is het gevolg van verschil van inzicht omtrent de wijze, waarop China aan den wereldoorlog zal deelnemen.

De radicale partij, waarop de president *Li-Yoëan-Hoëng* steunt, wil aansluiting bij de Vereenigde Staten, om zich de bescherming der

Unie tegen Japan te verzekeren, terwijl de militaire partij volledige aansluiting bij de Entente-machten wil na overeenstemming met Japan.

De militaire partij heeft inmiddels opstanden doen uitbreken, die groote afmetingen aannamen, vooral in Noord- en Midden-China, waar een voorloopig bewind onder generaal Hsue-Sji-Tsjang is ingesteld.

De president heeft het parlement ontbonden. Ook de Zuidelijke provinciën zijn in opstand gekomen.

De regeering der Vereenigde Staten heeft eene nota gezonden aan de Gealliëerden en aan China, waarin zij de binnenlandsche onlusten in China zegt te betreuren en de aandacht vestigt op de noodzakelijkheid van nationale eenheid, zij stelt voor in den eenen of anderen vorm eene gemeenschappelijke verklaring aan China te zenden.

In Japan heeft dit ingrijpen van Amerika ontstemming gewekt.

JAPAN. Door de nieuwe verkiezingen zijn 51 zetels ten goede gekomen aan de Seijoe-kai, de huidige regeeringspartij.

De stand der partijen in het parlement is thans:

Seijoe-kai (constitutionalisten) 163; Kensei-kai (Kato-oppositiemannen) 122; Kokoeminto (nationalisten) 36; onafhankelijken 60.

Van deze onafhankelijken kunnen er 50 geacht worden, de regeering te zullen steunen.

De Kensei-partij, die zichzelf de partij der constitutionalisten noemt, werd in October 1916 gevormd uit de Dosjikai-partij (overloopers van nationalisten) de Sjoesji-kai-partij (wilden) en anderen. De stichting der partij was een daad van protest tegen de inconstitutioneele inmenging van de Genro — de Oude Staatslieden — die den keizer hadden aangeraden aan veldmaarschalk Terautsji de vorming van een kabinet op te dragen in plaats van aan burggraaf Kato, die daarvoor was aanbevolen door den aftredenden minister-president Okoema.

De Kensei-partij, die in het vorige kabinet 198 leden telde, wordt geleid door den burggraaf Kato, den voormaligen leider van de Dosji-kai partij.

Ter aankondiging ontvangen.

Handleiding voor het onderwijs in de gymnastiek door W. P. HUBERT VAN BLIJENBURGH Kapitein der Artillerie, Hoofd van onderwijs van de gymnastiek- en sportschool der Koninklijke Marine. *Rotterdam* 1917. W. L. EN J. BRUSSE'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ.

Moderne cavalerie en wielrijders door H. W. C. E. MATHON 1e Luitenant der Huzaren. 's *Hertogenbosch*. C. N. TEULINGS

The International Military Digest. A Review of the Current Literature of Military Science for 1916. *New York City* 1917. CUMULATIVE DIGEST CORPORATION.

Rapport van de commissie voor de invoering van het wetboek van militair Strafrecht en de wet op de Krijgstucht. Ingesteld bij Ministerieel Besl. van 7 Oct. 1912. 's *Gravenhage* 1917. LANDSDRUKKERIJ.

Verzamelstaat van oefeningen voorkomende in de handleiding gymnastiek benevens eene reeks van 20 les-programma's door W. P. HUBERT VAN BLIJENBURGH. *Rotterdam* 1917. W. L. EN J. BRUSSE'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ.

De Indische Weermacht en de voorstellen Merens gespiegeld door J. B. VAN HEUTSZ Jr. *Haarlem*. J. A. BOOM.

Senator H. Colijn en de defensie van Indië in de Eerste Kamer der Staten-Generaal, door J. B. VAN HEUTSZ Jr. *Haarlem*. J. A. BOOM.

Handleiding voor het schietonderricht der infanterie door J. TH. HEINS, Kapitein der Infanterie. *Utrecht*. A. W. BRUNA EN ZN.

